

Áll. Polgári Iskolai
Tanárképző Főiskola

IV. d

Magyar nyelvészet.

980

SZ.

ZETI TANULMÁNYOK

FERENC JÓZSEF - TUDOMÁNYEGYETEM

HUNGAR NYELVÉSZETI INTÉZETÉBŐL

BER ANTAL ÉS MÉSZÖLY GEDEON

IV.

szavak *i* hangjának
története

ÍRTA:

SIMON EMIL

SZEGED

1935.

XB 225712

1749

NYELVÉSZLETI TANULMÁNYOK

A SZEGEDI M. KIR. FERENC JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM
MAGYAR ÉS FINNUGOR NYELVÉSZETI INTÉZETÉBŐL

SZERKESZTI: HORGER ANTAL ÉS MÉSZÖLY GEDEON

IV.

A magyar szavak *i* hangjának története

ÍRTA:

SIMON EMIL

SZEGED

1935.

Forrásművek jegyzéke:

- EtSz. = Gombocz Z.—Melich J.: Etimológiai Szótár I. kötet.
 NySz. = Szarvas G.—Simonyi Zs.: Nyelvtörténeti Szótár I—III.
 kötet.
 OklSz. = Szamota I.—Zolnai Gy.: Oklevél Szótár.
 MTSz. = Szinnyei J.: Magyar Tájszótár I—II. kötet.
 MNy. = Magyar Nyelv I—XXVIII. kötet.
 Nyr. = Magyar Nyelvőr I—LX. kötet.
 NyK. = Nyelvtudományi Közlemények I—XLVIII. kötet.
 MSzT. = Horger Antal: Magyar Szavak Története.
-

I.

Az *i* hang descendens története.

1. Az *i* változatlan megmaradása.

Napjainkig változatlan maradt az *i* a következő köznyelveknek mondható szavakban: *admirál*, *Afrika* MNy. XXVI, 52, *ágilis* MNy. XXVI, 280, *agitál*, *agonizál*, *akadémia* MNy. XXVI, 52, *almáriom* MNy. XXVI, 193, *Amália*, *ámbitus* MNy. XXVI, 52, *amétiszt*, *amnészta*, *amortizál*, *Antikrisztus* MNy. XXVI, 52, *április*, *ária*, *arisztokrata*, *áspis* MNy. XXVI, 52, *atilla*, *audiencia*, *Ausztria*, *ázsió*, *bagaria*, *bagázsia*, *bakacsin*, *bakfis*, *baldachin*, *bandlis*, *bandérium* MNy. XXVI, 52, *bandita* Nyr. XL, 277, *barrikád*, *basszista*, *battiszt* MNy. XXVI, 57, *bazilika*, *bazsalikom* MNy. XXVI, 122, *Belgium*, *Benjamin*, *benzin*, *bestia*, *biblia* MNy. XXVI, 276, *bíbic* Nyr. XXVI, 122, *bicikli*, *bigott*, *biliárd*, *billikom*, *birka*, *birsalma*, *bitang*, *bitó*, *bivaly* NyK. XLI, 138, *bizarr*, *bliccél*, *blind*, *Bonifác*, *bonviván*, *borovicska*, *bóbiskol*, *bóbita*, *brigád*, *brigadéros*, *briganti*, *Brigitta* MNy. XXVI, 378, *brilliánt*, *brillíroz*, *brutális*, *bugyelláris* MNy. XXVIII, 114, *Burgundia*, *butélia*, *Cecilia*, *centrális*, *cërémónia* MNy. XXVI, 123, *cibál*, *cica*, *cifra* MNy. XXVI, 279, Nyr. XLVII, 28, *cigarëtta*, *cigány*, *cik-cak*, *cikkely*, *ciklámén*, *ciklóp*, *ciklus*, *cikória*, *cikornya* MNy. XXIX, 302, *cilinder*, *cimbalom*, *cimbora*, *cimpa*, *cin*, *cincog*, *cinikus*, *cink*, *cinëge* ~ *cinke*, *cinkos*, *cinóber*, *cinterem*, *ciprus* MNy. XXVI, 122, *ciráda* Nyr. LVIII, 80, *Cirill*, *cirka*, *cirkál*, *cirkalom* MNy. XXVI, 193, *cirkulál*, *cirkusz*, *cirok* Nyr. XLVI, 221, *cisztércita*, *cisztërna*, *citadëlla*, *citál*, *citëra* MNy. XXVI, 286, *citrom* MNy. XXVI, 122, 193, *civil*, *civódik*, *cívis*, *cvikker*, *csibuk* Nyr. XXX, 179, *csicsóka*, *csiga*, *csigolya*, *csihol*, *csikland*, *csikorog*, *csil-lag*, *csillámlik*, *csille* Nyr. XXXIV, 524, *csimasz* Nyr. XV, 407, MNy. VI, 115, *csinál*, *csinos*, *csipke*, *csipog*, *csira*, *csiriz* MNy. XIV, 149,

csiripél, csirke, csiszár, csitit, csizma, csizmadia, dalia, Dalmácia, Dániel, Dávid MNy. XXVI, 122, 199, deci, dedikál, deficit, definiál, deklináció, deklinál, dekoráció, delegáció, delfin, deli, delirium, demoralizál, dendi, depresszió, deprimál, deputáció, dervis, desztillál, detronizál, devalváció, dezinficiál, diadal, diadém, diagnózis, aiák, dialektus, dicsér, dicsekedik, didaktika, diéta, differencia, diftéria, diftongus, dikció, diktál, diktatúra, diktátor, dilettáns, dilizsánsz, dinamit, dinasztia, dinnye NyK. XLII, 13, diplomá MNy. XXVI, 123, diplomácia, diplomata, direktor, dirigál, diskurál, dispoziáció, disputál, divat, Dobsina MNy. XXI, 283, dominál, domínium, dominó, dózis, drabális, dramatizál, drasztikus, egzekúció, egzisztál, Egyiptom MNy. XIV, 18, XXVI, 120, eklézsia MNy. XXVI, 119, elemőzsia, elégia MNy. XXVI, 280, eminens, epidémia, epigon, epigramma, epika, epilógus, épizód,*) (lat. essentia >) essencia MNy. XXVI, 373, (egyh. lat. evangelium >) evangélium MNy. XXVI, 121, NyK. XXXIV, 243, (egyh. lat. Fabianus >) Fábrián MNy. XXVI, 51, 191, NyK. XXXIII, 370, (lat. familia >) família MNy. VI, 295, XXVI, 52, (lat. phantasia >) fantázia NySz., (lat. Felicianus >) Felicián NyK. XXXIII, 370, (ném. fiaker >) fiakker MNy. XXVI, 57, fiadzik NySz., fiatal OklSz., ficamodik NySz., fickándozik NySz., (kfném. fiez >) fickó NyK. XXIV, 336, (oláh ficior >) ficsúr MSzT., (lat. figūra >) figura MNy. XXVI, 189, filagória NySz., OklSz., (ném. filigran >) filigrán Nyr. XXIV, 208, XXX, 470, (cseh-tót *filka >) filkó Nyr. XIII, 153, filozófia NySz., filozófus NySz., (ném. finanz >) finánc Nyr. XXIV, 208, (lat. finum >) finom MNy. XVI, 32, XXVI, 193, fintonít NySz., findzsa NySz., finnyás NySz., firkál NySz., (osztr. firneis >) firnajs Nyr. XXIV, 557, (lat. fiscalis >) fiskális MNy. XXVI, 51, fitogtat NySz., fitos NySz., (ol. fiorino >) forint MNy. VI, 115, (lat. phoenix >) főniksz MNy., XXVI, 197, (k. lat. francia >) francia MNy. XXVI, 52, franciskánus NySz., (lat. phraseologia >) frázéológia MNy. XXVI, 281, Frigyes NySz., (ném. frisch >) friss MNy. XXVI, 57, (egyh. lat. Gabriel >) Gábriel MNy. XXVI, 280, galacsin NySz., galiba OklSz., (ném. galitzen >) gálic Nyr. XXIV, 246, (ol. gargarizzare >) gargarizál Nyr. LVII, 9, (lat. genealogia >) genealógia MNy. XXVI, 280, (lat. generatio >) generáció MNy. XXVI, 280, (lat. generalis >) generális MNy. XXVI, 280, géniusz NySz., (lat. georgina >) georgina MNy. XXVI, 280, (szl. grlica >)

*) Az eddig felsoroltak etimológiája, ha nincsen más forrás említve, mind megtalálható az EtSz.-ban.

gerlice MNy. XIX, 141, Nyr. I, 218, NyK. XXXII, 402, (szl. glista >) *gilisza* Nyr. XI, 167, (lat. gymnasium >) *gimnázium* MNy. XXVI, 373, (ném. gyps >) *gipsz* Nyr. XXIV, 248, (ol. nyj. ghitarra >) *gitár* Nyr. XV, 450, XXI, 413, (ném. Gisela >) *Gizella* NyK. XLII, 7, (lat. glória >) *glória* MNy. XXVI, 280, (egyh. lat. Goliath >) *Góliát* MNy. XXVI, 286, (lat. grácia >) *grácia* MNy. XXVI, 277, *grammatika* NySz., (ném. grimassen >) *grimasz* Nyr. XXIV, 557, XXXIII, 353, *gummi* NySz., *haramia* NySz., *harisnya* NySz., *harminc* NySz., *hárpia* NySz., (ném. herzig >) *hercig* MNy. X, 407, (ném. hering >) *hering* Nyr. XXIV, 251, *hiba* NySz., *hibban* NySz., *hideg* NySz., (lat. hyaena >) *hiéna* MNy. XXVI, 121, *higgad* OklSz., *himbál* NySz., *himlő* NySz., (lat. hymnus >) *himnusz* NyK. XXXIV, 286, XLII, 7, (ném. himpler >) *himpëllér* MNy. XXVIII, 39, *hint* NySz., (lat. historia >) *história* MNy. XXVI, 377, *hisz* OklSz., *hit*, *hitel* OklSz., *hitvány* NySz., *hivatal* NySz., *ibolya* NySz., (Ibrahim szn. >) *Ibrány* hn. MNy. XXV, 255, (tör. ibrik >) *ibrik* Nyr. XXI, 531, *icce* NySz., *idea* NySz., *ideg* NySz., *idegën* OklSz., *idéz* NySz., (szl. igo >) *iga* MNy. VI, 62, NyK. XLI, 136, *igaz* NySz., *ige*, *igéz* NySz., *igér* NySz., (morva-ném. Iglau >) *Igló* hn. MNy. XVII, 179, (ném. Wigman >) *Igmánd* hn. MNy. IX, 395, (egyh. lat. Ignatius >) *Ignác* MNy. XXVI, 191, (szl. *igręc >) *igríc* MNy. VI, 444, Nyr. X, 530, (bolg. tör. *ikir >) *iker* MNy. VIII, 105, (szl. ikra >) *ikra* Nyr. XI, 220, *illan* NySz., *illat* NySz., *illet* NySz., *imád* NySz., *Ince* OklSz., *India* OklSz., *indít*, *indul* NySz., *indulat* NySz., *inog* NySz., *ingerel* NySz., *ingovány* NySz., *ingyen* NySz., *informál* NySz., (lat. inquisitio >) *inkvizíció* MNy. XXVI, 373, *instál* NySz., *intéz* OklSz., *ipar* NySz., *iparkodik* NySz., (egyh. lat. Hyppolitus >) *Ipoly* MNy. XXVI, 276, NyK. XXXIV, 14, *iramodik* NySz., (kf. ném. irch >) *irha* MNy. XXI, 201, Nyr. XI, 221, *irígy* NySz., *Isten* NySz., OklSz., (szl. *isöp >) *iszap* MNy. VI, 401, NyK. XLII, 7, *iszák* NySz., *iszik* NySz., OklSz., *iszonyú* NySz., *ital* NySz., (szl. Ivan >) *Iván* NyK. XXXIII, 317, *Ivád* hn. OklSz., *izgat* NySz., *izgága* NySz., *izzad* NySz., *izzik* NySz., (lat. Isaias >) *Izaiás* NyK. XXXIV, 16, (egyh. lat. Isaac >) *Izsák* MNy. XXVI, 51, 122, (lat. hyacinthus >) *jácint* MNy. XXVI, 193, *jázmin* NySz., (egyh. lat. Hieremias >) *Jeremiás* MNy. XXVI, 51, 199, NyK. XXXIV, 18, (egyh. lat. Jericho >) *Jerikó* MNy. XXVI, 199, (egyh. lat. jesuita >) *jezsuita* MNy. XXVI, 372, (lat. Joachimus >) *Joákim* NyK. XXXIV, 19, *jubilál* NySz., (lat. Judith >) *Judit* NyK. XXXIV, 21, *Julia* OklSz.,

(egyh. lat. Juliāna >) *Julianna* MNy. XXVI, 189, (lat. Julianus >) *Julián* NyK. XXXIV, 21, (lat. július >) *július* NyK. XXXIV, 277, (lat. június >) *június* NyK. XXXIV, 277, *kajszibarack* NySz., (lat. calamarius >) *kalamáris* MNy. XXV, 257, XXVI, 195, (lat. corallis >) *kaláris* MNy. XXV, 257, (egyh. lat. calendārium >) *kalendárium* MNy. XXVI, 51, NyK. XXXIV, 287, (szl. koliba >) *kaliba* NyK. XLI, 122, (lat. calvāria >) *kálvária* NyK. XXXIV, 287, *kálvinista* NySz., (lat. canālis >) *kanális* MNy. XXVI, 122, *kandikál* NySz., *kanonizál* NySz., (ol. capitano >) *kapitány* Nyr. XIII, 502, *kapzsi* NySz., (vel. ol. caolfior >) *karfiól* Nyr. XV, 452, *karika* NySz., *karima* NySz., *kárpit* NySz., (ol. nyj. casino >) *kaszinó* Nyr. XV, 452, (lat. Catharina >) *Katalin* NyK. XXXIV, 23, XLII, 14, (egyh. lat. catechismus >) *katekizmus* MNy. XXVI, 193, 286, (lat. catholicus >) *katolikus* NyK. XXXIV, 301, (ol. caviāle >) *kaviár* Nyr. XL, 432, *ki* (kérdőszócska) NySz., (hazai ném. kipfl >) *kifli* MNy. XXVIII, 37, *kilenc* OklSz., (tör. kiosk >) *kioszk* Nyr. L, 47, (bolg. tör. kiči >) *kis* > *kicsi* MNy. III, 255, V, 394, (ol. clarinetto >) *klarínét* Nyr. XLVII, 3, (lat. clericus >) *klerikus* NyK. XXXIV, 320, *kocsi* NySz., (lat. collēgium >) *kollégium* MNy. XXVI, 194, *kólíka* NySz., *komédia* NySz., *kommunikál* NySz., (ol. compagnia >) *kompánia* Nyr. XIII, 503, *korrigál* NySz., (ném. kristall >) *kristály* Nyr. XXIV, 300, *Kristóf* OklSz., (szlov. Kristina >) *Krisztina* NyK. XXXIV, 27, (szlov. Kristuš >) *Krisztus* NyK. XXXIV, 29, XLII, 7, (lat. crisis >) *krízis* MNy. XXVI, 373, (egyh. lat. chrisma >) *krizma* MNy. XXVI, 286, *krónika* NySz., (ném. nyj. krumpirn >) *krumpli* Nyr. XXIV, 300, *kugli* NySz., *kukorica* NySz., *kúria* NySz., *labirintus* NySz., (bolg. lădijka >) *ladik* MNy. VI, 67, *lakzi* NySz., (osztr.-baj. larifari >) *lárifári* Nyr. XXIV, 302, (lat. latinus >) *latin* MNy. X, 322, (ol. lavina >) *lavina* Nyr. XV, 550, (lat. legatio >) *legáció* MNy. XXVI, 193, *liba* NySz., *libéria* NySz., *liget* OklSz., (lat. lilium >) *lilíom* MNy. XXVI, 193, *liszt* NySz., (egyh. lat. litānia >) *litánia* MNy. XXVI, 277, 380, (osztr.-ném. löding >) *lőding* MNy. XXVII, 223, *logika* NySz., *lombik* NySz., (egyh. lat. Lūcifer >) *Lucifer* MNy. XXVI, 122, *magazin* NySz., *makkaróni* NySz., (szerb-horv. mangelica >) *mangelica* Nyr. XLVI, 273, (ném. marzipan >) *marcipán* MNy. I, 164, (lat. martius >) *március* MNy. XXVI, 193, NyK. XXXIV, 276, (ném. Margitta >) *Margit* NyK. XLII, 14, (osztr.-baj. marôdi >) *maródi* Nyr. XXIV, 347, (egyh. lat. mārtyr >) *mártir* MNy. XXVI, 52, (lat. matēria >) *matéria* MNy.

XXVI, 52, *melankólia* NySz., *melódia* NySz., (egyh. lat. messias >) *messiás* MNy. XXVI, 371, *mi* (kérdőszó) NySz., *miatt* NySz., *mielőtt* NySz., (egyh. szl. Mihał >) *Mihály* MNy. XXVI, 286, 378, NyK. XXXIV, 38, *mihelyt* NySz., (egyh. lat. Nicolaus >) *Miklós* MNy. XXVI, 198, NyK. XXXIV, 40, (szl. Mikola >) *Mikola* hn. NyK. XLI, 122, *mikor* NySz., *millió* NySz., (lat. ministrāre >) *ministrál* NyK. XXXIV, 329, *miniszter* NySz., (lat. ministērium >) *minisztérium* MNy. XXVI, 121, (lat. myrrha >) *mirha* MNy. XXVI, 122, (lat. myrtus >) *mirtus* MNy. XXVI, 379, (egyh. szl. miša >) *mise* NyK. XXXIV, 330, XLII, 7, (szl. Miškovec >) *Miskolc* NyK. XLI, 142, *miután*, *mivel* NySz., (egyh. lat. Mauritius >) *Móric* MNy. X, 250, XXVI, 122, *múmia* NySz., (lat. musica >) *muzsika* MNy. XXVI, 372, (lat. natio >) *náció* MNy. XXVI, 123, *nárcisz* NySz., *nyikkan* NySz., *nyikorog* NySz., *nyilván* NySz., *nyilvános* NySz., *nyirfa* NySz., *nyirkos* NySz., *nyit* OklSz., (szl. Nitrava >) *Nyitra* MNy. II, 105, XXV, 250, *obsit* NySz., (lat. Olivērius >) *Olivér* NyK. XXXIV, 41, (lat. omnibus >) *omnibusz* MNy. XIV, 19, (lat. opium >) *ópium* Nyr. LV, 146, (vel. ol. ostriga >) *osztiga* Nyr. XI, 361, XIII, 547, *őszinte* NySz., *pacsirta* NySz., *palatinus* NySz., (szl. pantlika >) *pántlika* Nyr. XI, 362, (lat. papyrus >) *papiros* MNy. XXVI, 122, Nyr. XXXVI, 477, *pápista* NySz., (szl. paprika >) *paprika* Nyr. XI, 362, (szl. paradizum >) *paradicsom* Nyr. VI, 389, *paripa* OklSz., *parittya* NySz., (ófr. Paris >) *Párizs* MNy., X, 403, (egyh. lat. passio >) *passió* MNy. XXVI, 52, (lat. apothica >) *patika* MNy. XXVI, 121, (h. lat. paticarius >) *patikáros* MNy. XXVI, 193, *patriárka* NySz., *patvarista* OklSz., (szl. pažit >) *pázsit* Nyr. XI, 364, LVIII, 79, (ném. pelikan >) *pelikán* Nyr. XXIV, 351, (egyh. lat. poenitencia >) *penitencia* MNy. XXVI, 53, (lat. pensio >) *penzió* MNy. XXVI, 373, (spanyol Pepita szn. >) *pepita* MNy. XV, 107, Nyr. L, 30, *pestis* NySz., (ol. piazza >) *piac* MNy. V, 174, (ol. piano >) *piánó* Nyr. XXI, 413, (ol. piccino >) *piciny* Nyr. XVIII, 531, (szl. pička >) *picsa* Nyr. XI, 365, *pihen* NySz., (ol. picca >) *pika* Nyr. XIV, 66, (osztr.-baj. *pickel >) *pikkely* Nyr. XXX, 469, *piktor* NySz., *pikszis* NySz., *pilla* NySz., *pillangó* NySz., *pille* NySz., *pillog* NySz., *pilula* NySz., (szl. pivnica >) *pince* MNy. X, 253, XII, 240, *pingál* NySz., (ném. pint >) *pint* Nyr. XXIV, 352, *Pintér* szn. OklSz., *pinty* NySz., (szl. pijavica >) *pióca* MNy. XX, 173, XXII, 230, Nyr. XXXIX, 291, (ol. vagy szl. pipa >) *pipa* Nyr. XI, 366, XIV, 66, (szl. pipač >) *pipacs* Nyr. XI, 366, (lat. piperēs >) *piperés* Nyr.

XIV, 147, (szl. pipiška >) *pipiske* Nyr. XI, 366, XXVII, 177, *piros* NySz., OklSz., *Piroska* OklSz., (lat. pilula >) *pirula* MNy. XXVI, 190, (szl. piš >) *pisa* Nyr. XI, 366, (ol. pisciare >) *pisál* Nyr. XIV, 66, (ol. biscotto >) *piskóta* MNy. I, 164, *pislog* NySz., *piszkál* NySz., *piszmog* NySz., *piszok* NySz., (ném. pistol >) *pisztoly* Nyr. XXIV, 352, (szl. *pistragü >) *pisztráng* Nyr. XI, 366, *pity-palatty* NySz., (szl. pite >) *píte* MNy. I, 259, (szl. pitvoru >) *pitvar* Nyr. XI, 366, (lat. plebānia >) *plébánia* NyK. XLII, 14, *poézis* NySz., (lat. polēmia >) *polémia* MNy. VI, 321, *politika* NySz., (lat. Pontius-Pilatus >) *Poncius-Pilátus* NyK. XXXIV, 44, *porcika* NySz., (lat. portio >) *porció* MNy. XXVI, 123, 277, *praktikus* NySz., *prédikáció* OklSz., (egyh. lat. praedicāre >) *prédikál* MNy. XXVI, 119, *prédikátor* OklSz., (egyh. lat. presbyter >) *presbíter* MNy. XXVI, 276, (lat. privilēgium >) *privilégium* MNy. XXVI, 281, (egyh. lat. processio >) *processzió* MNy. XXVI, 279, NyK. XLII, 5, *providedl* NySz., *provincialis* NySz., (egyh. lat. purgatorium >) *purgatórium* MNy. XXVI, 194, NyK. XLII, 6, *razzia* NyK. XXXI, 127, *ráncigál* NySz., (lat. rebellio >) *rebellió* MNy. XXVI, 123, (ném. regiment >) *regiment* Nyr. XXIV, 392, (egyh. lat. Regina >) *Regina* MNy. XXVI, 378, (lat. requirere >) *rekvirál* MNy. XXVI, 121, (lat. requiem >) *rékviem* MNy. XXVI, 285, NyK. XXXV, 25, (lat. religio >) *religio* NyK. XXXV, 25, *riad* OklSz., (osztr.-baj. ribisl >) *ribizli* Nyr. XXIV, 560, *rideg* OklSz., (lat. rythmus >) *rigmus* MNy. XXVI, 193, *rigó* OklSz., *rikkant* NySz., (ném. ringlotte >) *ringlő* Nyr. LVII, 114, *ringyó* NySz., (szl. Rimava >) *Rima* MNy. XXII, 6, (szl. riška >) *riska* Nyr. XI, 416, *riszál* NySz., *rivall* OklSz., (ném. riesling >) *rizling* MNy. II, 151, (vel. ol. riso >) *rizs* Nyr. XVI, 60, (lat. Rosalia >) *Rozália* NyK. XXXIV, 45, (ném. vagy ol. rosmarin >) *rozmaring* Nyr. XXI, 413, XXIV, 393, *rövid* NySz., (ném. rubin >) *rubint* Nyr. XXIV, 393, (baj.-osztr. schiff >) *sifli* MNy. I, 164, (fr.-ném. chiffon >) *sifon* Nyr. XXXIII, 353, *sikátor* NySz., *sikkaszt* NySz., (h. ném. schildwach >) *silbak* MNy. XXVIII, 143, (ném. schild >) *sild* Nyr. XXXVII, 363, (ném. schiller >) *siller* MNy. II, 193, (ném. schilling >) *silling* Nyr. XXIV, 395, (ol. simo >) *sima* MNy. III, 314, XVI, 102, (egyh. lat. Simon >) *Simon* MNy. XXVI, 122, *sincs* NySz., (Simon szn. >) *Sinka* szn. MNy. XXV, 239, (lat. syncopāre >) *sinkofál* Nyr. XLVIII, 90, (osztr.-baj. schinder >) *sintér* Nyr. VII, 105, XXIV, 396, NyK. XXIV, 341, *sisak* NySz., *sivatag* NySz., (lat. scorpio >) *skorpió* MNy. XXVI,

279, 371, (osztr.-ném. schlamastik >) *slamasztika* MNy. XII, 293, (osztr.-ném. schlendrian >) *slendrián* MNy. XXVII, 47, (ném. schlitz >) *slicc* Nyr. XXIV, 396, (ném. schmirgel >) *smirgli* Nyr. XXIV, 396, (kfném. spitz >) *spicc* NyK. XXIV, 341, (lat. statio >) *stáció* MNy. XXVI, 277, (oszt.-ném. stellaschi >) *stelázi* MNy. XII, 315, (ném. stieglitz >) *stiglic* Nyr. XXX, 470, (ném. sticken >) *stikkel* Nyr. XXXVII, 364, (tót švihak >) *svihák* Nyr. XLVI, 273, *szalamiák* OklSz., (szl. Stanislav >) *Szaniszló* MNy. VIII, 12, *szatira* NySz., (lat. satisfactio >) *szátiszfakció* MNy. XXVI, 52, *szen-tencia* NySz., (lat. Seraphin >) *Szerafin* NyK. XXXIV, 47, (szerb srčika >) *szercsika* MNy. XXVIII, 38, *szid* NySz., *sziget* OklSz., *szigorú* NySz., *szikkad* NySz., *szikla* NySz., *szikra* OklSz., (lat. Sixtus >) *Sziksztusz* szn. NyK. XXXIV, 47, *szil* NySz., *szilaj* NySz., *Szilágy* hn. NySz., *szilva* NySz., (egyh. lat. Silvester >) *Szilveszter* MNy. XXVI, 372, (lat. simpla >) *szimpla* MNy. XVI, 32, *szinte* NySz., *szintén* OklSz., *szipoly* NySz., *szírom* NySz., OklSz., (kún sirt >) *szirt* MNy. III, 357, (ném. sirup >) *szirup* Nyr. XXIV, 399, *sziszeg* NySz., (szl. sito >) *szita* MNy. VI, 62, Nyr. XI, 459, NyK. XLII, 8, *szitok* NySz., (szl. sitaje >) *szittyá* MNy. VI, 65, (ném. zigarre >) *szivar* Nyr. XVI, 392, *szivárvány* OklSz., *szofista* NySz., (tót taliček >) *talicska* Nyr. XXVII, 177, (szl. taňistra >) *tarisznya* Nyr. XXI, 568, (lat. tectoria >) *teketória* MNy. XXVIII, 39, *tengelic* NySz., (ném. tenis >) *tennisz* Nyr. XL, 192, (lat. Theophylus >) *Teofil* NyK. XXXIV, 49, (szl. teplica >) *Teplíc* hn. MNy. XVII, 12, *tepsi* NySz., *terpentin* NySz., *ti* OklSz., *Tibet* OklSz., *tigris* NySz., (szl. Tichon' >) *Tihany* hn. MNy. X, 104, NyK. XLIV, 342, *tikkad* NySz., *tilt* OklSz., *tiló* NySz., *timár* NySz., *tincs* NySz., (ném. tinte vagy lat. tinctoria >) *tinta* Nyr. IX, 110, MNy. X, 480, XXVI, 120, *tipor* NySz., (szl. čisti >) *tiszt* Nyr. I, 221, (szl. čistu >) *tiszta* Nyr. XI, 514, *tisztél* NySz., (szl. čistec >) *tisztészű* Nyr. XI, 514, *tisztít* OklSz., *titok* NySz., (lat. titulus >) *titulus* MNy. XXVI, 193, (szl. *Tivodor >) *Tivadar* NyK. XXXIV, 49, (egyh. lat. Thobias >) *Tóbiás* NyK. XXXIV, 49, (ol. trafficare >) *trafikál* Nyr. XIV, 120, (lat. tragoedia >) *tragédia* MNy. XXVI, 197, (vel. ol. tulipan >) *tulipán* MNy. II, 263, Nyr. XIV, 120, (lat. turpis >) *turpisság* MNy. XXVI, 277, (vel. ol. vaniglia >) *vanília* Nyr. XIV, 120, *venyige* NySz., *Veronika* NySz., *viadal* NySz., *viaskodik* NySz., *vice* NySz., (ném. witz >) *vicc* NyK. XXIV, 342, *vicsorít* NySz., (szl. Vid >) *Vid* szn. NyK. XXXIV, 50, *vidám* NySz., *vidék* NySz., *vidít*, *vidul*

NySz., (szl. vydra >) *vidra* Nyr. XI, 565, (ném. wie gehts >) *vigéc* Nyr. XXIV, 402, (lat. vigilia >) *vigilia* NyK. XXXV, 40, *vigyáz* NySz., *vigyorog* NySz., (szl. vihu >) *vihar* Nyr. XI, 565, *vihog* NySz., *Vilmos* OklSz., (szl. *vidle >) *villa* MNy. VI, 65, *villám* OklSz., *villog* NySz., *Vince* OklSz., (ném. nyj. winzler >) *vincellér* MNy. II, 194, Nyr. VII, 105, XXIV, 402, (lat. viola >) *viola* MNy. XXVI, 199, (lat. virgas >) *virgács* MNy. XXVI, 52, *virgonc* NySz., (lat. virtus >) *virtus* MNy. XXVI, 193, (szl. vysok-grad >) *Visegrád* NyK. XXXIII, 334, *visel* NySz., *visít* NySz., *viskó* NySz., *visz* OklSz., *vissza* NySz., *viszket* NySz., *viszont* NySz., *viszontagság* NySz., *vita* NySz., (szerb-horv. vitèz >) *vitéz* MNy. V, 431, *vitorla* NySz., *viza* NySz., *vizsgál* OklSz., (szl. vižla >) *vizsla* Nyr. XI, 566, (egyh. lat. Zacharias >) *Zakariás* MNy. XXVI, 286, (ném. zenith >) *zenit* Nyr. XXIV, 403, (ol. Zita >) *Zita* MNy. XIII, 62, *zivatar* NySz., *zsib* OklSz., *zsibog* NySz., *zsibbad* NySz., (szl. žid >) *zsidó* Nyr. XI, 567, MNy. V, 343, VII, 423, (perzsa džigār >) *zsiger* Nyr. XL, 351, *Zsigmond* OklSz., (egyh. lat. synagōga >) *zsinagóga* MNy. XXVI, 123, (szl. *žínōt >) *zsinat* MNy. VIII, 152, NyK. XXXV, 44, (h. ném. schindl >) *zsendely* MNy. IX, 175, XXVIII, 37, Nyr. XXIV, 403, NyK. XXIV, 342, (szl. žinka >) *zsineg* MNy. VI, 112, (szl. žir >) *zsir* Nyr. XI, 567, (szl. Žitova >) *Zsitva* hn. MNy. VI, 114, XXV, 250, *zsivaj* NySz., (perzsa dživān >) *zshivány* Nyr. XL, 350, (egyh. lat. Sophia >) *Zsófia* MNy. XXVI, 287, NyK. XXXIV, 51.

2. Az *i* kiesése.

a) Szó elején :

A köznyelvben : R. *isőt* > *sőt* MNy. XXV, 100, 257, Nyr. IX, 254 | ol. *italiano* > *talján* Nyr. XIV, 118 | R. *Izsáka* > *Zsáka* hn. MNy. XXV, 100, 257 | R. *Izsép* > *Zsép* hn. MNy. XXV, 257.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban : *ijed*, *ijesztget* > N. *jed*, *jesztget* MTSz., MNy. VI, 207 | (irt >) N. *iritt* > N. *ritt* MTSz. | *Isten* > N. *sten* MTSz. | (hiszen >) N. *iszén* > N. *szén* MTSz.

b) Szó belsejében :

A köznyelvben : ol. *bandiore* > *pandúr* MNy. IV, 251 | szl. *Bystrica* > *Bësztlërce* hn. MNy. XX, 173 | h. lat. *brigadērius* > *brigadéros* EtSz. | h. lat. *cimiterium* > *cinterem* EtSz. | h. lat. *decima*

> *dézsma* EtSz. | (egyh. lat. *Dionysius* >) R. *Dienis* > *Dénes* EtSz. | k. lat. *Dominicus* > *Domonkos* EtSz. | egyh. lat. *Elisabeth* > *Erzsébet* MNy. XXVI, 53, NyK. XXXIII, 368 | (lat. *phasianus* >) R. *fácián* > *fácán* OklSz. | ol. *fiorino* > *forint* MNy. VI, 115 | egyh. lat. *Hieronymus* > *Jeromos* MNy. XXVI, 121, 192 | (oszm. tör. *karinža* >) **hirinyó* > *hěnyó* MNy. III, 218 | egyh. lat. *hosianna* > *hossánna* MNy. XXVI, 52, 372 | *Ibrahim* szn. > *Ibrány* hn. MNy. XXV, 255 | szl. *Jablanica* > *Ablonca* hn. Nyr. XXXIX, 292 | oláh *Jáloomița* > *Ilonca* folyó n. MNy. XX, 173 | szl. *járica* > *jérce* MNy. VII, 411, Nyr. XXXIX, 291, LVII, 112 | (ol. *cochiglia* >) R., N. *kagyilló* > *kagyló* MNy. XXVIII, 262, Nyr. XII, 337—8, XX, 430, XXXIX, 293 | szl. *kamiža* > *kámzsa* MNy. VI, 115, XV, 23, NyK. XXXIV, 287 | egyh. lat. *capitulum* > *káptalan* MNy. XXVI, 52, 197 | lat. *Casimirus* > *Kázmér* OklSz. | *Katalina* szn. > *Katolna* hn. MNy. XXVI, 197, Nyr. XXXIX, 292 | ném. vagy ol. *cavallier* > *gavallér* MNy. IV, 161, Nyr. XIII, 500 | (oszm. tör. *käçi* >) **kecsike* > *kecske* MNy. III, 252 | szl. *kočenina* > *kocsonnya* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *kuhinya* > *konyha* Nyr. XXXIX, [337 | szl. *komenica* > *keménce* MNy. XV, 23, Nyr. XXXIX, 291 | h. lat. *commissarius* > *komiszáros* MNy. XXVI, 193 | szl. *konica* > *kanca* Nyr. I, 299, XXXIX, 291 | szl. *kopica* > *kapca* MNy. VI, 65, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XXXII, 412 | szl. *kopije* > *kopja* Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 142 | szl. *kopito* > *kapta* MNy. XV, 23, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XXII, 414 | szl. *kostika* > *kocka* Nyr. I, 300 | óbolg. *kručima* > *korcsma* NyK. XXXII, 363 | k. lat. *Ladislaus* > *László* MNy. XXVIII, 141 | szl. *lavica* > *lóca* MNy. XX, 173, Nyr. XXXIX, 291 | szl. *Lotrica* > *La-torca* folyó n. MNy. XXVIII, 38 | (lat. *Magdalena* >) R. *Magdalena* > *Magdolna* Nyr. XXXIX, 292, NyK. XXXIV, 33 | szl. *magila* > *máglya* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *malina* > *málna* MNy. XV, 23, VIII, 12 | szl. *Matijáš* > *Mátyás* Nyr. XXXIX, 292 | szl. *medenica* > *medence* MNy. XIX, 141, XXII, 230, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XXXII, 433 | szl. *měrica* > *mérce* MNy. X, 254, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XXXIX, 38 | R. *mezihtelen* > *meztelen* Nyr. XXXIX, 293 | R. *mi-időn* > *midőn* MNy. XXV, 254 | szl. *maladicu* > *malac* Nyr. XX, 233 | szl. *motovilo* > *motóla* MNy. VIII, 13, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 122 | óbajor *mulinâri* > *molnár* MNy. VIII, 14, XII, 291 | szl. *nadiha* > *nátha* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *Novigrád* > *Nógrád* Nyr. XXXIX, 395, NyK. XLI, 142 | szl. *opotica* > *apáca* EtSz. | (Ausztria ~ Osztria >) **osztriák* > *osztrák* MNy. XI, 412 | őriz :

őriző stb. > *örző* stb. OklSz. | szl. *palica* > *pálca* MNy. VIII, 12, XIII, 273, XX, 173 | h. lat. *paticārius* > *patikáros* MNy. XXVI, 193 | szl. **paunzina* > *pózna* MNy. XXVI, 87, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 142 | szl. *perina* > *párna* Nyr. XXXVI, 468, XXXIX, 291 | szl. *pijavica* > *pióca* MNy. XX, 173, XXII, 230, Nyr. XXXIX, 291 | szl. *pyrina* > *pěrye* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *pivnica* > *pince* MNy. X, 253, XII, 240 | szl. *polica* > *polc* MNy. VI, 67, Nyr. XLVII, 80, NyK. XLI, 142 | hazai szl. *povijalo* > *pólya* MNy. VI, 399, Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 142 | szl. *pozderije* > *pozdorja* Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 129 | szl. *prazinu* > *parázna* Nyr. I, 220, NyK. XXVI, 335 | egyh. lat. *praepositus* > *prépost* MNy. XXVI, 119, 196 | R. *Rabica* > *Rábca* folyó n. Nyr. XXXIX, 292 | szl. *ravina* > *róna* Nyr. XI, 416, XXXIX, 291 | szl. *Regovica* > *Regőce* hn. Nyr. XXXIX, 292, NyK. XLI, 142 | szl. *repica* > *repce* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *rukunica* > *rakonca* Nyr. XI, 415, XXXIX, 291 | tör. *sarig* > *sárga* MNy. III, 311, Nyr. XL, 10 | egyh. szl. *Šebaštijan* > *Sebestyén* MNy. X, 122 | lat. *Sigismund* > *Zsigmond* OklSz. | k. lat. *solidus* > *zsoldos* MNy. XXVI, 196 | vulg. lat. *spongyia* > *spongya* MNy. XX, 172 | szl. *samonica* > *szamáca* MNy. XVI, 7, Nyr. XI, 458, NyK. XLI, 142 | cság. *sariče* > *szárca* NyK. XXVI, 125 | szl. **sekyrica* > *szekérce* Nyr. XXXIX, 291 | szl. *solnica* > *szelence* MNy. XXVIII, 38, Nyr. XI, 459, XXXIX, 291 | (szl. *sliva* >) **sziliva* > *szilva* Nyr. XI, 459, XXXIX, 291 | (szl. *slanina* >) R., N. *szlanina* > *szalonna* MNy., X, 14, Nyr. XXIII, 142, XXXIX, 291 | szl. *Topolica* > *Tapolca* hn. Nyr. XXXIX, 292, NyK. XLI, 123, 142 | szl. **tovariniku* > *tárnok* Nyr. XI, 513 | (szl. *tovariš* >) R. *táris* > *társ* MNy. XXV, 225 | szl. *Trnavica* > *Tarnóca* hn. Nyr. XXXIX, 292 | *tudni-illik* > *tudnillik* MNy. XXV, 254 | (szl. *ulica* >) R., N. *ulica* > *ucca* MTSz., MNy. X, 253, XXVII, 331, Nyr. XXXIX, 292 | (egyh. lat. *Veronica* >) *Veronika* > *Veronka* MNy. XXVI, 197, Nyr. XXXIX, 292 | szl. *větrilo* > *vitrola* Nyr. XI, 566, XXXIX, 292, NyK. XXXIX, 39 | szl. *Vitrovitica* > *Verőce* NyK. XLI, 142 | szl. *Vladislav* > *Ulászló* MNy. XXI, 179 | szl. *Vratislav* > *Rászló* szn. MNy. XXVIII, 141.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *add ide* > N. *adde* EtSz. | *adjon Isten* > N. *adjonsten* MNy. VI, 207, Nyr. XXXIX, 395 | *annyian* > N. *annyan* MNy. V, 321, XX, 172, Nyr. XX, 366 | N. *ápētitus*, *ápititus* > N. *ápētus*, *ápitus* 'étvágy' EtSz. | N. *baligács* > N. *galbács* 'balkezes' MTSz. | szl. *berbenyca* > N. *berbēnce* 'bödön,

szelence' EtSz. | (vel. ol. biribis >) N. *biribics* > N. *birbics* 'tekejáték' EtSz. | oláh *brinice* > *bernice* 'övkötő' Nyr. X, 203 | szl. *brekovic*a > N. *barkóca* 'berkenye' EtSz. | (egyh. lat. *Caecilia* >) *Cecilia* > N. *Cęcilla* EtSz. | *csinál* > N. *csál*, *csán* MTSz., MNy. XXVIII, 149 | *dicsér* > N. *csér* MTSz. | *diéta*, *diétáz* > N. *déta*, *détáz* EtSz. | N. *erigy el* > N. *ergyê* 'menj el' Nyr. XXXIX, 294 | lat. *experientia* > N. *apërënca* 'megpróbálás, kísérlet' EtSz. | vulg. lat. *falangyia* > N. *falangya* 'mérgező pókfaj' MNy. XX, 172 | (egyh. lat. *Felicianus* >) *Fëlicján* > N. *Fëlcján*, *Fëlcán* MNy. XXV, 255, XXVI, 51 | (filagória >) N. *filëgória* > N. *flëgória* Nyr. XXXVI, 410 | (szl. žganec >) N. *gánica* > N. *gánca* ~ *ganca* 'kukorica galuska' MTSz., Nyr. XXXIX, 293, LVIII, 78 | (gébics >) N. *gémicse* > N. *gémcse* MTSz. | szl. *gibanica* > N. *gabonca* 'egy tészta fajta' Nyr. XXXIX, 291 | (szl. *gliva* >) **giliva* > N. *gilva* (~ golyva) Nyr. XXXIX, 291 | lat. *gingiber* > R. *gyëngbér* (> gyömbér) MNy. XXVI, 280, XXVIII, 143 | (hát hiszën >) N. *háiszën* > N. *hászën* MNy. XIV, 213, XXV, 255 | *janicsár* > N. *jancsár* NySz., Nyr. XXXIX, 293 | *kijön*, *kiugrik*, *kiüt* > N. *kjõ*, *k'ugrik*, *küt* MNy., VI, 207, XXV, 12, Nyr. XXI, 364 | *kiabál* > N. *kábál* MTSz., MNy. XXV, 255, Nyr. XXV, 348, XXXIX, 299 | *kiált* > N. *kát* MNy. XXV, 255, Nyr. XX, 366, XXXIX, 299 | *kié*, *kiék* > N. *ké*, *kék* Nyr. XXVII, 405 | szl. *kiselica* > N. *keszõce* 'savanyú leves' MNy. I, 166, XXII, 230, Nyr. XXXIX, 291 | szl. *kobilica* > N. *kabolca* 'sáskaféle' MNy. XXII, 230, Nyr. XXXIX, 291 | szl. *kobilina* > N. *kabolna* 'keresztfa a házfedél taróján' Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 122 | (kollégium >) N. *kollégyiom* > N. *kollégyom* MNy. XX, 172 | szl. *kopanica* > N. *kopánca* 'tégely, a véka nyolcadrésze' Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI, 122 | N. *másik*-anya, -apa > N. *másk*-anya, -apa 'öreg anya, apa' MTSz. | (melyik >) N. *mëik* > N. *mék* MTSz. | *mienk* > N. *ménk* MNy. XXV, 255 | *miért* > N. *mért*, *mér* MTSz., MNy. XXV, 255 | *mióta* > N. *móta*, *múta* MTSz. MNy. V, 320, XXV, 255, Nyr. IV, 379 | (oláh mare >) N. *murital* > N. *mörgyál* 'meghal' Nyr. XXVIII, 282 | (nagyanyám, nagyanyó >) N. *nainyám*, *nainyó* > N. *nanyám*, *nanyó* Nyr. XXXIX, 293 | szl. *ojnica* > N. *ajonca* 'szekér kettős rúdja' EtSz. | szl. *pastrica* > N. *pëszterce* 'gomba faj' Nyr. XXXIX, 291 | (szl. *pažit* >) *pázsit* ~ N. *pásit* > N. *pást*, *pásta* NySz., OklSz., MTSz., Nyr. LVIII, 79 | *pedig* > N. *pëg*, *pegy* MTSz. | (oláh prikulič >) N. *pirikulics* > N. *pirkulics* 'kisértet' MTSz. | szl. *poskonice* > N. *paszkonca* 'vézna, gebe' Nyr. XXXIX, 291 | tót

prašina > N. *prasnya* 'ronda, ocsmány' Nyr. XXXIII, 567, XXXIX, 291 | szl. *račika* > N. *rocska* 'vödör' Nyr. XI, 416, NyK. XXXII, 363 | szl. *stativa* > N. *szátva* 'szövőszék' MNy. VIII, 11, Nyr. XXXIX, 291 | szl. *sulica* > N. *szulca*, *szúca* 'lándzsa' Nyr. XI, 512, XXII, 248, XXXIX, 291 | (taliga >) N. *talyiga*, *talicska* > N. *tajga*, *tacska* MTSz., Nyr., XXXIX, 293, NyK. XXXIX, 39 | (tekintetes >) N. *teins* > N. *tés* MNy. XIV, 272 | *tē is* > N. *tés* MTSz. | *tiéd* > N. *téd* MTSz., MNy. XXV, 255 | (szl. *trice* >) **tirice* > **tirce* (> dërce) EtSz. | (tövis >) N. *tüis* > N. *tüs* NySz., MTSz., Nyr. XXV, 348 | (uszítgat >) N. *uszígat* > N. *uszgat* MTSz. | (lat. *vigilia* >) *vigília* > N. *vília* NyK. XXXV, 40.

c) Szó végén:

A köznyelvben: (germ. *Ardarik* >) **Aladári* > *Aladár* EtSz. | R. *Árpádi* > *Árpád* EtSz. | lat. *avari* > *avar* nép n. EtSz. | R. *Báni* > *Bán* EtSz. | **beli* > *bél* EtSz. | tör. **belki* > *bélyeg* EtSz. | tör. **beri* > *bér* EtSz. | szl. *Bychori* > *Bihar* EtSz. | **bihti* > *bőjt* EtSz. | (szl. *brčë* >) **birci* > *bérc* MNy. XXVIII, 37 | (egyh. lat. *Brictius* >) **Birikci* > *Bereck* hn., *Böröck* szn. EtSz., MNy. XXVI, 122 | szl. **blgāri* > *bolgár* EtSz. | R. *Bolugi* > *Balog* szn. EtSz. | bolg.-szerb **brasky* > *barack* EtSz. | tör. **büryüči* > *bölcs* EtSz. | szl. *Štitary* > *Csitár* hn. EtSz. | R. *Csobi* > *Csab* hn. EtSz. | R. -*di* > -*d* (kicsinyítő képző) pl.: *Abád*, *Borsod*, *Csanád*, *Ebéd*, *Fonyód*, *Nyárad*, *Sarkad*, *Várad* stb. MNy. VI 156, X, 151 | (szl. **dravci* >) R. *drauci* > *daróc* MNy. XVI, 27 | mong.-tör. *düli* > *dél* MNy. V, 394 | (lat. *Alexius* >) **Eleksi* > *Elekes* (: > *Elek*) MNy. X, 250, XII, 367 | R. *eri* > *ér* EtSz. | szl. *jasli* > *jászol* MNy. VI, 17, VII, 411, Nyr. XI, 222 | R. -*ki* > -*k* (kicsinyítő képző) pl.: *Csák*, *Dusnok*, *Gyürk* stb. MNy. X, 150 | tör. *kiči* > *kis* MSzT., MNy. V, 394 | szl. *kovači* > *kovács* Nyr. XXXI, 71 | R. *Kupáncsi* > *Kopáncs* hn. Nyr. IX. 103 | R. *Lusinci* > *Losonc* hn. MNy. XXV, 28 | (lat. *Mauritius* >) **Maurici* > *Móric* MNy. X, 250 | szl. *mi-losti* > *malaszt* Nyr. I, 219 | szl. **mraky* > *murok* MNy. III, 347, VI, 60, Nyr. LVIII, 105 | óbajor *mulinâri* > *molnár* MNy. VIII, 14, XII, 291 | szl. *nadragy* > *nadrág* MNy. VI, 17 | ol. nyj. *pavisi* > *pajzs* Nyr. XVIII, 530 | szl. *pinkušti* > *pünközd* MNy. XII, 369, NyK. XXXIV, 21 | szl. *plašti* > *palást* Nyr. I, 220, NyK. XXVI, 335 | szl. *plavci* > *palóc* NyK. XXXIII, 51, 52 | szl. **polsky* > *palack* MNy. III, 347, VI, 60, NyK. XLI, 128 | szl. *pokrovici* > *pokróc*

Nyr. XI, 411 | ófném. *purgāri* > *polgár* MNy. VI, 120 | szl. **redky* > *reték* MNy. III, 347, VI, 61 | R. -*si* > -*s* (kicsinyítő képző) pl.: Almás, Dancs, Felkapos, Iloncs, Mogyorós stb. MNy. X, 152 | szl. *sāni* > *szán* MNy. VI, 18 | ujj. *satijči* > *szatócs* MNy. III, 317 | oszm. tör. *seki* > *szék* MNy. III, 317 | ófném. *scrīni* > *szekrény* MNy. VI, 119, NyK. XXIV, 341 | szl. *sokači* > *szakács* Nyr. XI, 457 | tör. *söjči* > *szűcs* MNy. V, 394 | R. *Teliiki* > *Telek* hn. OklSz. | szl. *tyky* > *tök* MNy. III, 347, VI, 58, Nyr. XI, 514 | **touiti* > *tót* MNy. XXV, 326 | szl. **trosky* > *tarack* MNy. III, 347 | (horv.-szlov. *ulási* >) **ulaszi* > *olasz* MNy. V, 433.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *aki* > N. *ak'* MNy. XXV, 165 | N. *alamuszi* > N. *alamusz* 'álmós' MTSz. | *almási* > N. *almás'* MNy. XXV, 12 | szl. *čepi* > N. *csép* 'hulladék' EtSz. | szl. *krabiji* > N. *garaboly* 'kosár' MNy. VI, 61 | *mennyi* > N. *menny'* MNy. XXV, 12 | *mi* > N. *m'* MNy. XXV, 12 | bolg. *ništi* > R., N. *nyist* (> *nyüst*) MNy. VII, 4, VIII, 149.

3. *i* > *í*.

a) Hangsúlyos szótagban:

A köznyelvben: ném. *zimmer* > *címér* EtSz. | (szl. *čině* >) R. *csín* > *csín*, *csíny* EtSz. | R. *csip* > *csíp* EtSz. | R. *csipō* > *csípő* EtSz. | szl. *čizě* > *csíz* MNy. XIV, 149 | arab-oszm. tör. *dije* > *díj* EtSz. | oszm. tör. *divan* > *dívány* EtSz. | R. *kiül* > *kívül* NySz. | (tör. *šima* vagy ol. *simo* >) R. *sima* > *síma* MNy. III, 314, XVI, 102 | R., N. *sziju*, *sziu* > *sziť* NySz., MTSz., NyK. XLI, 235 | R., N. *szíp-* > *szi*, *szív* MNy. VI, 201 | R. *viu* > *ví*, *vív* NySz. | (szl. *žir* >) R., N. *zsir* > *zsír* MTSz., Nyr. XI, 567.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *bibe* > N. *bíbe* EtSz. | N. *bibelődik* > N. *bíbelődik* 'bajlódik' EtSz. | *birkózik* > N. *bírkózik* MTSz. | *birtok* > N. *bírtok* MNy. VI, 203 | *citromfű* > N. *cítromfű* EtSz. | *csibész* > N. *cсібész* EtSz. | R., N. *csíbor* > N. *csíbor* 'vízi bogár' EtSz. | (csekély >) N. *csikér* ~ *sikér* > *síker* MTSz. | *csikorog* > N. *cсібikorog* EtSz. | (csalán >) N. *csilán* > N. *csílyán* Nyr. XXIII, 46 | (N. *csombók* >) N. *csimbók* > N. *csímbók* 'csomó' MTSz. | *csípa* > N. *cсібpa* EtSz. | *csipke* > N. *cсібke* EtSz. | *csipog* > N. *cсібog* MTSz. | (szl. *diňa* >) *dínnye* > N. *dínye* EtSz. | N. *dirib-darab* > N. *díb-dáb* 'ringy-rongy, hitvány' Nyr. XIX, 35 | ném. *ficken* > N. *fíkni* 'beischlafen' Nyr. XXIV, 207 | N. *firdenyi*

> N. *fürdenyi* 'fürdeni' MTSz. | *fizet* > N. *fizet* Nyr. XXIII, 168 | *gírhës* > N. *gírhës* Nyr. XLII, 300 | (gyértia >) **gyírta* > N. *gyírtya* MTSz., MNy. III, 214 | *hideg* > N. *hídíg* MTSz., Nyr. IX, 484 | (hajó >) N. *hijó* > N. *hijó* MTSz., MNy. IX, 181 | (hervad >) N. *hírvad* > N. *hírvad* Nyr. XXXII, 274 | *hiú* > N. *hí* MTSz., Nyr. XX, 366 | R., N. *hively* > (hüvely) N. *hívely* MTSz. | N. *ífi-gazda* > N. *ífi-gazda* 'fiatal' Nyr. LIX, 102 | *ige* > N. *íge* MTSz., MNy. III, 221 | *igën* > N. *ígën* MTSz., Nyr. XVIII, 20 | *igér* > N. *ígér* Nyr. XXIX, 211 | *ijed* > N. *íjjed* MTSz., Nyr. XXIX, 211, XLII, 304 | *ilyen* > N. *íjjen* Nyr. XXIX, 211 | (óta ~ R. olta >) N. *ilta* > N. *íta* MTSz., MNy. XVI, 6 | R., N. *imëg* > (ing) N. *ímög* MTSz., Nyr. XXIII, 168 | (ejnye >) N. *innye* > N. *ínnye* Nyr. XLV, 138 | *ipar* > N. *ípar* Nyr. XLII, 304 | R., N. *irëm* > (üröm) N. *írëm* MTSz. | *irígy* > N. *írígy* Nyr. IX, 541 | *itélet* > N. *itélet* MTSz. | R., N. *iveg* > (üveg) N. *íveg* MTSz. | R., N. *kilső* (> külső) ~ *kiső* > N. *kíső* MTSz., NySz. | *liter* > N. *líter* Nyr. XVIII, 20 | *mi* (személyes névmás) > N. *mí* MTSz., Nyr. XXIII, 264 | *milyen* > N. *míjen* MTSz., Nyr. XXIII, 168 | (melyik >) N. *mijik* > N. *míik*, *mík* MTSz. | *nyirkos* > N. *nyírkos* Nyr. XXXVIII, 237 | *pípa* > N. *pípa* MTSz., Nyr. XIX, 417, XXIII, 168 | *pipacs* > N. *pípacs*, *píp* MTSz. | *pribék* > N. *pribék* MTSz., NyK. XXXIX, 37 | ol. *riva* > N. *rí* 'rév' Nyr. XVI, 60 | *siet* > N. *síet* Nyr. XXIX, 211 | *szíffa* > N. *szíffa* MTSz. | *szílva* > N. *szílva*, *szíva*, *szíba* MTSz., Nyr. III, 10, XIX, 512, XXIII, 168 | *szítál* > N. *szítál* Nyr. XXIV, 587 | *ti* ~ N. *tík* (személyes névmás) > N. *tí*, *tík* MTSz., Nyr. XXIII, 264 | *tied* > N. *tíd* MTSz. | R., N. *tikër* > (tükör) N. *tíkër* MTSz., NySz. | *tílt* > N. *tíft* MTSz., Nyr. XXXI, 250 | (horv.-szlov. vidék >) *vidék* > N. *vídík* MTSz., Nyr. VIII, 360, XXXIX, 251 | *vigyáz* > N. *vígyáz* MTSz. | (virgács >) N. *virgáncs* > N. *vírgáncs* MTSz. | *virrad* > N. *vírjad* NyK. XXXI, 419 | *zsizsik* > N. *zsiszik* MTSz.

b) Hangsúlytalan szótagban :

A köznyelvben : R. *Beskydy* > *Beszkiá* hn. EtSz. | egyh. lat. *Caecilia* > *Cecília* EtSz. | lat. *delphin* > *defín* EtSz. | lat. *dispositio* > *dispozíció* EtSz. | lat. *dominium* > *domínium* EtSz. | lat.-ol. *martyr* > *mártír* NyK. XXXIV, 328 | vel. ol. *vaniglia* > *vanília* Nyr. XIV, 120 | lat. *vigilia* > *vígília* NyK. XXXV, 40.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban : (szlov. bolan >) *balin* > N. *balín* 'egy hal fajta' EtSz. | R. *Divin* > R., N. *Díviny* (> Dévény

hn.) EtSz. | ném. *äserin* > R., N. *eszrín* (> erszény) Nyr. XL, 58 | (fáraszt >) N. *fáriszt* > N. *fáriszt* MTSz. | (gëřezd >) N. *girízd* > N. *gerízd*, *girízd* MTSz., Nyr. XXVII, 67 | *kajszí*-, N. *kajszin-barack* > N. *kajszín-barack* MTSz. | lat. *Kasimir* > **Kázmír* (> Káz-mér) OklSz. | (kicsi >) N. *kicsid* > N. *kicsíd* MTSz. | (koldús ~) N. *kódís*, *kúdis* > N. *kódís*, *kúdis* MTSz. | N. nyápic ~ N. *nápisz* > N. *nápisz* 'vézna, sovány, beteges' MTSz. | (petrežselyëm ~) N. *petrežsirom* > N. *petrežsírom* MTSz. | orosz *ruskij* > N. *ruszki* 'orosz' MNy. XIII, 301 | ném. *schenktisch* > **söntís* (> söntés) MNy. XXVIII, 143 | (szakaszt ~) N. *szakiszt* > N. *szakísz* MTSz. | *szuptilis* > N. *szuptíros* 'finom, filigrán' MTSz.

4. *i* > *í*.

A köznyelvben: (lat. *Adrianus* >) R. *Adrián* > *Adorján* szn. EtSz. | lat. *Anianus* > *Ányos*, *Ángyán* szn.-k MNy. XXVIII, 171, 246, NyK. XXXIII, 358 | k. lat. *bāstia* > *bástya* EtSz. | (bolg. tör. **burayu* >) R. *boriü* > *borjú* EtSz. | R. *Bothianus* szn. > *Bottyán* szn., *Battyán* hn. Nyr. XXV, 446 | (egyh. lat. *Cyriacus* >) R. *Ciriák* > *Cirják*, *Cirjék* szn. EtSz. | (egyh. lat. *Damianus* >) R. *Damián* > *Damján*, *Demjén* szn.-k EtSz. | (egyh. lat. *Dionysius* >) R. *Dienës* > *Gyenës* szn. EtSz. | R. *diëmánt* > *gyémánt* EtSz. | (egyh. lat. *Dorothea* >) R. *Dorottia* > *Dorottya* EtSz. | lat. *Elias* > *Illyës* OklSz., MNy. XXVI, 51 | R. *Halmaj* > *Halmaj* hn. MNy. X, 133 | lat. *hyacinthus* > *jácint* MNy. XXVI, 193, 199 | egyh. lat. *Hieremias* > *Jeremiás* MNy. XXVI, 51, 199 | egyh. lat. *Hieronymus* > *Jeromos* MNy. XXVI, 121, 192, NyK. XXXIV, 18 | R. *Hiob* > *Jób* NySz. | egyh. lat. vagy szl. *hostia* > *ostya* MNy. XXVI, 278, 53, NyK. XXXIV, 338 | R. *ifiü* > *ifjú* NySz., OklSz., Nyr. LIX, 102 | (egyh. lat. *Kilianus* >) R. *Kilián* > *Kilján*, *Kiljén* szn.-k (> Kilyén hn.) MNy. XXVI, 51, NyK. XXXIV, 24 | (lat. *regestum* >) R. *lagnostrom* > *lajstrom* NySz., OklSz., MNy. XXVI, 197 | *Mária* > *Márja*-laki csn. MNy. XXVIII, 262 | egyh. lat. *Mathias* > *Mátyás* MNy. XXVI, 52, NyK. XXXIV, 37 | egyh. lat. *parochia* > *parókja* MNy. XXVI, 123, 286 | lat. *salvia* > *zsálya* MNy. XXVI, 371 | egyh. lat. *Sebastianus* > *Sebestyén* MNy. XXVI, 51, 278, NyK. XXXIV, 46 | (Simëon >) R. *Simián* > *Sëmjén* hn. MNy. IV, 126 | lat. *spongia* > *spongya* MNy. XXVI, 280 | **suhit* (v. ö. N. *suhitó*) > *sujt* MNy. XXV, 52 | *Szent-Mária* hn. > *Szenmarja*, *Samarja* hn.-k Nyr. XXXVI, 351 | lat. *Scythia* > *szittyá* MNy. XXVI, 287 |

*szomihu > szomjú NySz., MTSz. | (bolg. tör. *tiuk >) R. tiuk > tyúk NySz., OklSz., MNy. IX, 22 | szl. tonia > tanya NyK. XXVI, 157, XLI, 123 | lat. Tristianus > Terestyén hn. OklSz. | R. Urai > Uraj hn. MNy. X, 132 | Viola > Jola szn. MNy. XI, 365 | ol. Violanta > Jolánta szn. (: > Jolán) Nyr. XLV, 315 | lat. Vitellius > Vitályos szn. OklSz.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. addsze-ide > N. accejde 'add ide' Nyr. III, 65 | almáriom > N. almárjom EtSz. | (egyh. lat. Andrēas >) R. Andriás > Andorjás szn. EtSz. | lat. Arianus > N. árjányos 'hitetlen' EtSz. | ária > N. árja EtSz. | lat. bestia > N. bēstya, bēstye EtSz. | lat. Bosnia > N. bosnya 'boszniai' MNy. XI, 412, XXVI, 380 | (h. lat. centaurea >) N. cintória > N. cintorja EtSz. | N. co-ide > N. cojde 'gyere ide' EtSz. | de hiszēn > N. dejszēn EtSz. | diák > N. gyák MTSz. | dió > N. gyó MNy. III, 156 | N. ehitőzik > N. ejtőzik 'pihen' EtSz. | elégia > N. alagya MNy. XXVI, 280 | N. fáin > N. fájn 'pompás, finom' MTSz., Nyr. VI, 274 | (egyh. lat. guardianus >) R. gárdián > R. gárdján (> gárgyán) NySz., MNy. XXVI, 278 | (góliát × óriás >) N. góliás > N. góljás MNy. XII, 339 | hát hiszēn > N. hájszēn MTSz., MNy. V, 17 | hiába > N. jába MTSz., Nyr. IV, 164, XXXIII, 421 | R. hosziu > R., N. hoszjú (> hosszú) NySz., OklSz., MTSz., NyK. XLIII, 207 | (hóvíz >) N. hóvíz > N. hojsz Nyr. XXV, 348 | ol. italiano > N. talján 'olasz' Nyr. XIV, 118 | Kain > N. kaján 'írígý, öklelős' NySz., MTSz. | kalēndárium > N. kalandárjom MTSz. | kiált, kiáltoz > N. tyát, tyáltoz MNy. XXVIII, 261 | (kēgyelme >) N. kigyelme > N. kjēme MTSz. | kollégium > N. kollégjom MNy. XXVIII, 262 | (kőműves >) N. kőmies > N. kőmjes Nyr. LIX, 102 | lat. culipendium > N. kulipingyom 'viskó' Nyr. XXXVIII, 471 | (lěány >) N. liány > N. lyány NySz., OklSz., MTSz., Nyr. XIII, 25 | litánia > N. létánya MTSz., NyK. XXXIV, 325 | matéria > N. matérja MTSz., Nyr. XXVII, 347 | máriás > N. márjás 'régi pénznem' MNy. XII, 83 | (miért >) N. miér > N. mjér Nyr. V, 19 | nohiszēn > N. nojszēn MTSz., MNy. V, 321, Nyr. XLII, 397 | óriás > N. órjás NySz., MTSz. | R. osziu > R., N. aszjú (> asszú) EtSz. | lat. pariare > N. párjál 'lemásol, kettesével eloszt' NySz., MTSz., Nyr. XV, 507, XXIII, 475 | (pedig >) N. peig > N. pejg MTSz., MNy. V, 321, XXV, 101, Nyr. IV, 20 | (N. puliszka ~) N. puiszka > N. pujszka 'kukoricából készült étel' MTSz. | Romania > N. romonya 'egy szőlő faj' MNy. II, 151 | N. szarka-gábrián > N.

szarka-gaborján 'örgébics' MTSz. | R. *Tápiu*, *Tápió* > N. *Tápjú*,
N. *Tápjó* MNy. XXI, 269 | *Zsófia* > N. *zsofja* kalap 'női szalma-
kalap' MTSz.

5. *i* > *ü*.

A köznyelvben: R., N. *bidës* > *büddös* EtSz. | R., N. *bikk* >
bükk EtSz. | R. *bintet* > *büntet* MNy. XI, 278 | R., N. *birék* > *bü-
rök* NySz., MTSz. | R., N. *csigg* > *csügg* NySz., NyK. XXIV, 394 |
R., N. *csigged* > *csügged* NyK. XXIV, 394 | R., N. *csirhe* > *csürhe*
Nyr. XV, 65 | R., N. *csitérték* > *csütörtök* Nyr. XXI, 309, NyK.
XXXIV, 261 | R., N. *dih* > *düh* NySz., NyK. XXIV, 66 | R. *egyigyű*
> *együgyű* NySz. | R. *eskivés* > *esküvés* NySz. | R. *ezist* > *ezüst*
NySz., OklSz., Nyr. V, 213 | R., N. *figg* > *függ* NySz., OklSz.,
Nyr. V, 566 | (ol. *figa* >) R., N. *fige* > *füge* NySz., MNy. VI, 114,
Nyr. LIX, 216 | R., N. *fil* > *fül* NySz., OklSz., MTSz., MNy. XIII,
199, Nyr. XXXIII, 21 | (egyh. lat. *philomēla* >) R., N. *filemile* >
fülemüle NySz., MNy. XXVI, 53 | (lat. *Philippus* >) R. *Filép* >
Fülöp OklSz., MNy. XXI, 109, XXVI, 122, NyK. XXXIII, 371 | R.,
N. *fillent* > *füllent* NySz. | R. *Firéd* > *Füred* hn. OklSz. | R., N.
firédik > *fürdik* NySz., MTSz. | R., N. *firge* > *fürge* NySz., MTSz. |
R. *firj* > *fürj* NySz. | R., N. *firt* > *fürt* NySz., Nyr. V, 566, NyK.
XXIV, 394 | R., N. *fist* > *füst* NySz., MTSz., MNy. XIII, 199, Nyr.
V, 566, XXXIII, 21 | R., N. *fitty* > *füttty* NySz., MTSz. | R. *Fizegy*
> *Füzege* hn. OklSz. | R., N. *fizír* > *füzér* OklSz., MTSz. | (bolg.
tör. **žimis* >) R. *gyimilcs* > *gyümölcs* NySz., MNy. VIII, 104 |
(kaz. *žirək* >) R. *gyirő* > *gyűrű* MNy. III, 215 | R., N. *hively* >
hüvely NySz., OklSz., MTSz., NyK. XXIV, 394 | R., N. *hivelyk* >
hüvelyk NySz., MTSz. | R. *idl* > *üll, ül* (t. i. ünnepet) NySz. | R.,
N. *idnep, innap* > *ünnep* NySz., MTSz., MNy. VI, 201 | R., N.
idvesség > *üdvösség* MTSz., Nyr. XXI, 309 | R., N. *idvezlégy* >
üdvözlégy NySz., MTSz., MNy. II, 57, Nyr. XXI, 309 | R., N. *iget*
> *üget* NySz., MTSz., Nyr. LII, 9 | R., N. *igy* > *ügy* NySz., MTSz.,
MNy. IX, 395, Nyr. II, 21, V, 473 | R. *ik* > *ük* NySz. | R. *il* > *ül*
NySz., MNy. IX, 393, XIII, 199 | R. *Illő* > *Üllő* hn. OklSz. | R. *ildéz*
> *üldöz* NySz. | bolg. tör. **innäy* >) R. *inō* > *ünő* NySz., OklSz.,
MNy. VIII, 104 | R. *ireg* > *üreg* MNy. XXI, 263, NyK. XXIV 394 |
R., N. *irēm* > *üröm* NySz., MTSz. | R. *ires* > *üres* NySz., OklSz.,
MNy. IX, 396, Nyr. XXX, 444 | R. *irge* > *ürge* NySz. | bolg. tör.
**iriγ* > *ürü* MNy. VIII, 104 | R., N. *irigy* > *ürügy* MTSz., Nyr.

XLII, 304 | R. *ist* > *üst* NySz., OklSz. | R. *istök* > *üstök* NySz., NyK. XXIV, 394 | R. *iszög* > *üszög* NySz., OklSz., NyK. XXIV, 394 | R., N. *isző* > *üsző* OklSz., MTSz. | R., N. *it* > *üt* NySz., MTSz., NyK. XXIV, 394 | R. *iveg* > *üveg* NySz., OklSz., MNy. XIII, 256, 258 | R. *ivölt* > *üvölt* NySz., OklSz., NyK. XXIV, 394 | R., N. *izen* > *üzen* NySz., NyK. XXIV, 394 | R. *Kikillëü* > *Küküllő* hn. MNy. II, 177 | R. *kild* > *küld* NySz., NyK. XXIV, 394 | R. *kilëmb* > *külömb* NySz., NyK. XXIV, 66, 394 | R. *kilön* > *külön* NySz. | R., N. *killő* > *küllő* NySz., MTSz. | R., N. *kilső* > *külső* NySz., OklSz., NyK. XXIV, 394 | *kinn* > *künn* NySz. | R. *kirt* > *kürt* NySz., OklSz. | R. *nyist* > *nyüst* OklSz., MNy. VII, 4, VIII, 149, XIII, 199 | R., N. *nyizsög* > *nyüzsög* NySz., MTSz. | (szl. pinkušti >) R., N. *pinkösd* > *pünközd* NySz., OklSz., MTSz., MNy. VI, 398, XII, 369, NyK. XLI, 128 | (szlov. pepel' >) hamu-*pipő* > hamu-*püpő* Nyr. X, 531 | (h. szl. biškup >) R., N. *pispök* > *püspök* NySz., MNy. XIII, 257, NyK. XXXV, 24 | R., N. *ricskës* > *rücskös* NySz., MTSz. | R., N. *rih* > *rüh* NySz., Nyr. VIII, 364, XXXIII, 21 | R. *sily* > *süly* OklSz. | R., N. *sillyed* > *süllyed* NySz., MTSz., MNy. V, 281 | R., N. *siket* > *süket* NySz., MTSz. | R. *sildő* > *süldő* OklSz. | R., N. *sipped* > *süpped* NySz., MTSz., MNy. XXXVIII, 50 | R. *sit* > *sült* OklSz., MNy. XIII, 199, Nyr. LIII, 13 | R., N. *siveg* > *süveg* NySz., MTSz. | R., N. *sivít* > *süvít* OklSz., MTSz. | R. *sivölt* > *süvölt* NySz. | R. *szigy* > *szügy* NySz., NyK. XXIV, 395 | R. *szikség* > *szükség* NySz., NyK. XXIV, 66 | R. *szil* > *szül* NySz., NyK. XXIV, 395 | R. *szilet* > *szület* Nyr. XIV, 253, XXIV, 119 | R. *szürsöl* > *szürcsöl* NySz. | R. *sziret* > *szüret* NySz. | R. *szirke* > *sűrke* OklSz. | R., N. *tidő* > *tüdő* NySz., OklSz., MTSz., MNy. XX, 151 | R., N. *tikër* > *tükör* NySz., OklSz., MTSz., MNy. III, 366 | R. *tindëklő* > *tündöklő* NySz., OklSz. | R. *tindër* > *tündér* NySz. | R. *tisző* > *tüsző* NySz. | h. ném. *wikη* > *bükköny* EtSz., MNy. XXVIII, 37.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: (egyh. lat. Benedictus >) R. *Benedik* > (Benedék) RN. *Benedük* MNy. XXVI, 122 | **bichti* > R. *büjt* (> böjt) EtSz. | *billëg* > N. *büllög* EtSz. | *billent* > N. *büllent* MNy. XIII, 119, NyK. XXXI, 373 | (birka >) N. *birge* > N. *bürge* EtSz. | N. *birke* > N. *bürke* 'barka' NySz., MNy. III, 65 | *birs* > N. *büs* EtSz. | mong. *biteye* > N. *bütyök* 'csomó, görcs' NyK. XXXIII, 302 | *bizség* > N. *büzsög* EtSz. | (h. szl. bri >) **biri* > N. *bürü* 'gyaloghíd' Nyr. XXIX, 505 | N. *cihelődik* > N. *cühelődik*

'lassan készülődik' EtSz. | *cipő* > N. *cüpő* Nyr. XLII, 260 | szlov. *čičati* > N. *csücsül* 'ül' Nyr. XLVI, 272 | *c-icsérög* > N. *csücsörög* EtSz. | R. *csid* > *csüd* (> *csüd*) EtSz. | oláh *cimili* > N. *csümülye* 'mese' Nyr. X, 203, XXII, 297, LVIII, 68 | *csipke* > N. *csüpké* EtSz. | *csirke* > N. *csürke* EtSz. | tör. *Debresin* > (Debrecen) RN. *Debresün* EtSz. | *dicsér* > N. *dücsér* EtSz. | *didereg* > N. *düddörög* EtSz. | *dinnyés* > N. *dünnyés* EtSz. | R. *Egrís* > (Egrés hn.) R. *Egrüs* EtSz. | *figyelmes* > N. *fügyelmes* NySz., Nyr. XVIII, 315 | *fillér* > N. *füllér* NySz., Nyr. XXXVI, 326 | *fityög* > N. *fütyög* NySz., MTSz. | R. *fiü* > **füü* (> *fü*) MNy. XXVII, 90 | *fizet* > N. *füzet* NySz., MTSz. | R. *Gyíngyis* > R. *Gyüngyüs* (> Gyöngyös) MNy. XXVII, 218 | *himlő* > N. *hümlő* MNy. IX, 382, Nyr. LV, 112 | *hisz* > N. *hüsz* NySz. | *hit* > N. *hüt* NySz., MTSz., NyK. XXXI, 373 | *hitel* > N. *hütel* NySz., MTSz. | R. *hiü* > **hüü* (> *hü*) MNy. XXVII, 90 | *idegën* > N. *üdegën* NySz. | *idő* > N. *üdő* NySz., OklSz., MTSz. | *igën* > N. *ügön* MTSz. | R. *igyéb* > (ëgyéb) N. *ügyéb* EtSz. | *igyekszik* > N. *ügyeszik* NySz., Nyr. XXVII, 404 | *ijedni* > N. *üjedni* MNy. VI, 201 | *ikër* > RN. *ükër* OklSz. | *illik* > RN. *üllik* NySz. | R. *imëg*, *ing* > RN. *ümög*, N. *üng* NySz., OklSz., MTSz., MNy. V, 285, VI, 201, Nyr. XX, 365, XXVII, 411 | *ismer* > N. *üsmër* MTSz., MNy. VI, 201 | *ismét* > N. *üsmét* MTSz. | *ki* > N. *kü* NySz., MTSz. | *kicsi*, *kicsiny* > N. *kücsi*, *kücsiny* NySz., OklSz., MTSz. | *kietlen* > RN. *küetlen* NySz. | *kikirics* > N. *kükürcs* NySz. | R. *kris*, *kiris* > (Körös) RN. *Kürüs* MNy. XXI, 52 | R. *kiriszt* > (këreszt) RN. *kürüsz* MNy. XXI, 52 | *kis* > N. *küs* NySz., OklSz., MTSz., MNy. III, 255 | R. *kiül*, *kivül* > N. *küel*, *küjel* NySz., MNy. VI, 201 | R. *kiz* > R. *küz* (> *köz*) NySz., MNy. XXI, 52 | *lelkiismeret* > N. *lelküesmeret*, *lelkiüsmër* NySz., Nyr. XLII, 108 | *liget* > N. *lüget* NySz., Nyr. XXVIII, 426 | R. *lilk* > (lélek) RN. *lülk* NySz. | *liszt* > N. *lüszt* MTSz., MNy. XXIV, 135 | (ófr. *maistre* >) R. *mestir* > (mestër) RN. *mestür* MNy. X, 399, XIII, 47 | *mi*, N. *mink* > N. *mü*, *münk* NySz., MTSz., MNy. VI, 201 | *midőn* > RN. *müdőn* NySz. | *miénk* > N. *müénk* NySz. | *milyen* > N. *müjen* MTSz. | *mise* > N. *müse* Nyr. XXX, 61 | **némít* > (némët) N. *némüt* MNy. XXVIII, 298 | **ni*, R. *niü* > (név) N. *nü* MNy. XXIV, 41 | N. *nyiszél* > N. *nyüsözöl* 'életlen késsel vág' MTSz., MNy. XII, 387 | *pihen* > N. *pühen* Nyr. XXIX, 173 | *pisztoly* > N. *püstöly*, *püstő* MTSz., Nyr. XXVII, 94, XXVIII, 428 | *rideg* > N. *rüdeg* NySz., MTSz., NyK. XXXI, 373 | R. *rivid*

> (rövid) RN. *rüvid* NySz. | R. *Sebis* > (Sebës hn.) R. *Sebüs* MNy. XXV, 36 | (sok >) N. *sik*, *szik* > N. *szik* MTSz. | *siker* > N. *süker* NySz., MNy. II, 330 | *sikerül* > N. *sükerül* MTSz., Nyr. XXXVIII, 238 | (lat. *Sixtus* >) R. *Sikis* > R. *Süküsd* (> *Sükösd* hn.) MNy. XII, 365 | *sëmmi* > RN. *sëmmü* NySz. | (zsindély >) N. *sindöl* > N. *sündöl* MTSz. | R. *sítét* > (sötét) N. *sütét* NySz., Nyr. XXVII, 67 | R. *szigëny* > (szigony) N. *szügöny* MTSz., MNy. III, 357 | *sziget* > N. *szüget* MTSz., NyK. XLII, 7 | R. *szim* > (szëm) RN. *szüm* OklSz., MNy. XXI, 52 | (szín >) N. *szin* > N. *szün* MTSz., Nyr. XIX, 142 | R. *Szipis* > (Szepes) R. *Szepiüs* MNy. XX, 181, XXV, 39 | *szirt* > RN. *szürt* NySz. | *ti*, *tik* > N. *tü*, *tük* NySz., MNy. VI, 201, IX, 338 | R. *Tihit* szn. > (Tét hn.) R. *Tühüt* MNy. XXVII, 224 | **Tihitim* szn. > (Tétény hn.) R. *Tühütüm* MNy. XXI, 126, XXVII, 225 | szl. *timnica* > R. *timnüc* (> tömlöc) MNy. VI, 111, 444 | *tiszt* > N. *tüsz* MTSz. | *tisztél* > N. *tüszöl* MTSz. | *tisztesség* > N. *tüszöltség* MTSz. | R. *tivis* > (tövis) N. *tüvüs* OklSz., MTSz. | (tót **Trnčín* >) **Trincsin* > (Trëncsén) R. *Trüncsün* MNy. XIX, 108 | *visel* > N. *vüsel*, *üsel* MTSz., MNy. IX, 396, Nyr. XXX, 61 | *visz* > N. *vüsz* MTSz. | R. *Zemlin* > (Zemplén) RN. *Zemlün* MNy. XVII, 66 | (zivatar >) N. *zihatar* ~ *ziheter* > N. *züeter* MTSz., Nyr. XXIX, 145.

6. *i* > *ë*.

A köznyelvben: (egyh. lat. *Benedictus* >) R. *Benedik* > *Benedék* EtSz. | R. *Berikjou* > *Berëtyó* EtSz. | (szl. *Bistrica* >) **Bisz-tirca* > *Bësztërce* EtSz. | bolg. tör. **bitij* > *bëtü* (> *betü*) EtSz. | (szl. *brekynja* >) R., N. *berekinya* > *berkënye* EtSz. | szl. *britva* > *bërëtva* (~ *borotva*) EtSz. | egyh. lat. *caerimonia* > *cërëmónia* MNy. XXVI, 123 | (lat. *cimiterium* >) R. *cinterim* > *cinterëm* EtSz. | R. *Csinga* > *Csënge* hn. EtSz. | (ószl. **Ščitnik* >) R. *Csitnik* > *Csëtnëk* hn. EtSz. | R. *Csitun* > *Csëtény* hn. EtSz. | (tör. *Debresin* >) R. *Dëbrëcin* > *Debrecën* EtSz. | (osztr.-ném. *diligence* >) *dilizsánsz* > *dëlizsánc* EtSz. | (h. lat. **Dimitrius* >) **Dimitir* > *Dëmëtër* (~ *Dömötör* (EtSz. | (egyh. lat. *Dionysius* >) R. *Dienis* > *Dënës* EtSz. | R. *Dirsi* > *Dërzs* hn. EtSz. | R. *Ebys* > *Ebës* hn. EtSz. | (egyh. lat. *Aegidius* >) R. *Egyid* > *Egyëd* szn. MNy. XXVI, 119 | R. *Enyid* > *Enyëd* hn. EtSz. | szl. *eretnik* > *eretnëk* MNy. VI, 298 | R., N. *ficske* > *fëcske* MNy. XXVIII, 244 | (szl. *grlica* >) R., N. *girlice* > *gërlice* NySz., MTSz., MNy. XIX, 141, NyK. XXXII, 402 | R. *Gisla*,

Gizilla > *Gizëlla* MNy. XIII, 84 | bolg. tör. **žiplij* > *gyëplő* MNy. III, 213, VIII, 104 | R. *higy* > *hëgy* NySz., OklSz., Nyr. XXV, 34 | R. *igy* > *ëgy* EtSz. | R., N. *igyéb* > *ëgyéb* NySz., Nyr. XXIV, 119 | R. *igyenget* > *ëgyenget* NySz. | R. *ígyház* > *ëgyház* EtSz. | (bolg. tör. **ikir* >) R. *ikir* > *ikër* OklSz., MNy. VIII, 105 | szl. *jaršik* > *ërsëk* (> *ërsek*) MNy. VII, 411, Nyr. XXV, 118, XXVI, 330, LVIII, 112 | szl. *jašprišt* > *espërës* MNy. XI, 335, Nyr. XLII, 438, LVII, 112 | (szl. *kečige* >) R. *kecsige* > *kecsëge* NySz., OklSz., Nyr. XI, 268 | bolg. tör. **kändir* > *kendër* MNy. VIII, 105 | R., N. *kigy* > *këgy* NySz., MTSz. | R. *kigyelm* > *këgyelem* Nyr. VIII, 484, NyK. XXIV, 381 | (szl. *krist* >) R. *kiriszt* > *kërëszt* NySz., OklSz., MNy. VI, 292, NyK. XXXIV, 308—11 | szl. *kristjan* > *kërësztyén* (~ *kërësztyén*) MNy. VIII, 153, NyK. XXXIV, 316 | R. *Krisztély* > *Kërësztyély* szn. OklSz. | szl. *kristiti* > *kërësztyël* NyK. XXXIV, 318 | szl. *komin* > *kemënce* MNy. XXII, 325 | R. *Lihota* > *Lëhota* hn. OklSz. | (ófr. *maistr* >) R. *mestir* > *mestër* MNy. X, 399, XIII, 47 | R. *mig* > *mëg* Nyr. XXV, 34 | (szl. *němāc* >) **némít* > *némët* MNy. VII, 423, XXVIII, 298 | R. *Petrónilla* > *Petronëlla* szn. Nyr. XLVI, 14 | (lat. *petroselinum* >) R. *petrizsilyom* > *petrëzselyëm* MNy. IV, 38 | szl. *pyrje* > *përje* (> N. *përnye*) MNy. VI, 19, XII, 312 | (h. lat. *pugillares* >) R., N. *pugyillaris* > *bugyëlláris* EtSz. | ol. *remita* > *remete* NyK. XXXV, 26 | kfném. *retich* > *retëk* Nyr. XXX, 469 | egyh. lat. *sakristia* > *sekrëstye* MNy. X, 15, XXVI, 53, 278, NyK. XXXV, 29 | R. *Sebis* > *Sebës* hn. MNy. XXV, 36 | (lat. *Sixtus* >) R. *Sikis* > *Sikës* csn. MNy. XII, 365 | (Simëon szn. >) R. *Simián* > *Sëmjén* hn. MNy. IV, 126, XXVI, 122 | bolg. tör. **širkä* > *sërke* MNy. VIII, 104 | ném. *spinat* > *spënót* Nyr. XXIV, 397 | (szl. *sračin* >) R. *szerecsin* > *szerecsën* MNy. V, 392, XI, 455, Nyr. XI, 459 | R. *Szibin* > *Szëbën* hn. MNy. I, 67 | R. *szim* > *szëm* OklSz., MNy. XXI, 52 | (tót *Spiš* >) R. *Szipis* > *Szëpës*, *Szepes* hn., MNy. XX, 181, XXV, 39, XXVII, 217 | bolg. tör. **sipley* > *szëplő* MNy. III, 396 | bolg. tör. *tängil* > *tengëly* MNy. III, 396, VIII, 104 | bolg. tör. **iängir* > *tengër* MNy. VIII, 105 | lat. *Tris-tianus* > *Terëstyén* hn. OklSz. | (tót **Trnčín* >) **Trincsin* > *Trëncsén* MNy. XIX, 108 | (szl. *větrilo* >) **vëtërilo* > *vitorla* Nyr. XXXIX, 292 | R. *Zinta* > *Zënta* hn. Nyr. VIII, 484.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *acci* > N. *accë* 'add csak' MNy. XXVIII, 56 | (oszét *ašsin* >) R. *ahszin* > R. *aszën* (> *asz-szony*) EtSz. | *azt hiszi* > N. *aszt* 'ëszí Nyr. XXIX, 174 | (tör.

balik >) N. *balik* > N. *balëk* MNy. XII, 351 | *bicëg* > N. *bëcëg* EtSz. | ném. *bilde* > R. *bëlda* (> példa) MNy. XII, 314, Nyr. LX. 111 | ném. *billich* > N. *pëlëh* 'egy egér fajta' Nyr. XXIV, 351 | (szl. *brci* >) R. *birc* > R. *bërc* (> bérc) EtSz., MNy. XXVIII, 37 | (egyh. lat. *Briectius* >) **Birikci* > *Bërečk* szn., hn. EtSz., MNy. XXVI, 122 | bolg. tör. **bišiy* > R. *bëlcsëü* (> bölcső) EtSz. | (szl. *byvolz* >) *bivaly*, N. *bial* > N. *bëvaly*, *bëal* EtSz. | *bizsëg* > N. *bëzsëg* EtSz. | N. *bratyi* > N. *bratyësz* 'barát' MNy. XXVIII, 221 | N. *bugyisz* > N. *bugyësz* 'nadrág' MNy. XXVIII, 223 | *cinëge* > N. *cënëge* EtSz. | *cintányér* > N. *cëntányér* Nyr. XV, 495 | tót *cirkev* > N. *cërkó* 'zsidótemplom' Nyr. XXXIV, 26 | (ném. *zwirn* >) R., N. *cirna* > N. *cërna* (> cérna) NySz., MNy. XI, 123 | (szl. **čibir* >) **csibir* > R., N. *csëbër* (> csöbör) EtSz. | *csillag* > N. *csëllag* EtSz. | (ném. *zille* >) *csille*, *csillye* > N. *csëllye* Nyr. XXXIV, 524 | *csinál* > N. *csënál* EtSz. | (szl. *činger* >) N. *csinger* > N. *csënger* 'komisz bor' Nyr. XIX, 503 | *csirke* > RN. *csërke* NySz. | (szerb *čizma* >) *csizma* > N. *csëzma* EtSz. | N. *csuli* > N. *csulësz* 'veréb' MNy. XXVIII, 221 | (szl. *diakz* >) *diák* > R., N. *dëák* EtSz. | osztr.-baj. *dinkel* > **tënkël* (> tönköly) Nyr. XXIV, 401 | *dinnye* > **dënnye* (> N. *dönnye*) Nyr. XVII, 335 | (szl. *trice* >) **dirce* > N. *dërce* (> derce) EtSz. | (lat. *existere* >) *egzisztál* > N. *egzësztál* EtSz. | *figyelëm* > RN. *fëgyelëm* NySz. | (ném. *filigran* >) *filigrán* > N. *filëgrán* MTSz., Nyr. XXIV, 208 | (egyh. lat. *Philippus* >) R. *Filip* > R. *Filëp* (> Fülöp) OklSz., MNy. X, 97, XXI, 109, NyK. XXXIII, 371 | *fillér* > RN. *fëllér* NySz. | (ném. *fitzen* >) R. *fircël* > **fërcël* (> fércél) MNy. IV, 366 | (friss >) N. *firis* > N. *fëris* NySz., OklSz. | *forint* > N. *forënt* NySz. | *gërinç* > N. *gëreñc* MTSz. | (szl. *glista* >) *gilisza* N. *gëlësza* MTSz., Nyr. XI, 167, NyK. XXXI, 374 | (szl. *glíva* >) R., N. *gilva* > N. *gëlva* (> golyva) MNy. XVI, 5, Nyr. XXXIX, 291 | lat. *gingiber* > R. *gyëngbër* (> gyömbér) MNy. XXVI, 280, XXVIII, 143 | (szl. *grak* >) **grik* > **gërëg* (> görög) MNy. V, 385 | (oszm. tör. **žimis* >) R., N. *gyimilcs* > R., N. *gyimëlcs* (> gyümölcs), *gyëmëlcs* NySz., OklSz., MNy. III, 215, 396, VIII, 104, XIII, 201 | bolg. tör. **žinžü* > R., N. *gyëngy* (> gyöngy) MNy. VIII, 104 | (disznó >) N. *gyisznó* > N. *gyësznó* EtSz. | *hirtelen* > N. *hërtelen* MNy. III, 218 | N. *hoci* > N. *hocë* 'hozd ide' MNy. XXVIII, 223 | R. *igy* > R. *ëgy* 'szent' EtSz. | *ijesztget* > N. *ëjezget* Nyr. XXXVIII, 236 | bolg. tör. **iläy* > R. *ëlü* (> N. ölyü > ölyv) MNy. III, 310, VIII, 104 | *ing* > RN. *ëng* NySz., OklSz. |

inkább > N. *enkább* NySz., MNy. IX, 10 | R. *int* > RN. *ënt* NySz. |
irgalom > N. *ërgalom* OklSz., MNy. IX, 10 | (oszm. tör. *iri* >)
**irig* > R. *irëg* (> üreg), N. *ërëg* (> N. örög) MNy. III, 310, XXI, 266 |
oszm. tör. *irik* > R., N. *ëreg* (> öreg) MNy. III, 396 | (tör. **irmeni* >)
**irmén* > R. *ërmén* (> örmény) MNy. V, 301 | R. *is* > R. *ës* (> ős)
NySz., MNy. XII, 6 | *isten* > N. *ësten* Nyr. III, 178 | (szl. *štirā* >)
**istir* > R., N. *ëstër* (> östör) 'egy növény fajta' MNy. XI, 292, XII,
311 | (tót *stik* >) N. *isztike* > N. *ësztëke* (> N. ösztöke) 'fanyelű
vaseszköz' Nyr. LX, 139 | (oláh *stină* >) N. *isztina* > N. *ësztëna*
'a juhok fejő- vagy alvóhelye' MNy. VIII, 13, Nyr. XI, 165, XXII,
437 | R., N. *iveg* > (üveg) R., N. *ëveg* NySz., MTSz. | *Jani* > N.
Janësz MNy. XXVIII, 222 | tör. **jidlāk* > R. *szëlëű* (> szöllő) MNy.
III, 358 | (ol. *cochiglia* >) R., N. *kagyilló* > (kagyló) N. *kagyëlva*
MNy. XXVIII, 263 | *kicsiny* > RN. *këcsëny* NySz. | *kies* > RN. *këes*
NySz. | *kietlen* > RN. *këjetlen* NySz. | (szl. *kelih* >) R. *kelih* >
**kelyëh* (> kehely) NyK. XXXIV, 301–5 | (oláh *krinta* >) N. *ki-*
linta > N. *këlënta* 'teknőféle' Nyr. XXIII, 104 | (lat. *quinterna* >)
kintorna > N. *këntorna* OklSz., MTSz., Nyr. XXXII, 272 | (oláh
kirlán >) N. *kirlán* > N. *kërlán* 'fiatal bárány' MTSz., Nyr. XXIII,
104 | (oláh *kirže* >) N. *kirzsa* > N. *kërzsa* 'mankó' Nyr. XXIII,
153 | ném. *nyj. kittele* > R., N. *gëdële* (> gödölye) Nyr. LVIII, 105,
LX, 110 | R. *kiz* > R. *këz* (> köz) MNy. XXI, 52, Nyr. XXV, 34 |
szl. *komīn* > **këmën* (> kémény) MNy. XXII, 325 | R. *Kris*, *Kiris*
> R. *Kërës* (> Körös) MNy. II, 55, XXI, 52 | N. *kukoris* > N. *ku-*
korës 'kerek, fonott kalács' MNy. XXVIII, 223 | *lidérc* > RN. *lëdërc*
NySz. | R. *lilki* > **lëltk* (> léllek) NySz. | (egyh. lat. *litanía* >)
litánia > N. *lëtenye* MTSz., MNy. XXVI, 380 | (ném. *marzipan* >)
marcipán > N. *marcëpán* MNy. I, 164 | (Mária >) N. *Maris* > N.
Marës MNy. XXVIII, 223 | (oláh *merinde* >) N. *merinda* > N.
merënde 'útravaló eleség' Nyr. XXIII, 392 | (ol. *miccia* >) R., N.
mincs > N. *mëncs* (> mécs) MNy. VI, 116 | *minorita* > N. *mëno-*
rita Nyr. XVII, 476, XVIII, 19 | *mise* > RN. *mëse* NySz. | (Mihály >)
Miska > N. *Mëska* Nyr. XV, 487 | *pántlika* > N. *pántëka* Nyr. XIII,
258 | *papiros* > RN. *papëros* OklSz. | *pëncëcilus* > N. *pënicëruska*
'zsebkes' MNy. VI, 201 | egyh. lat. *poenitencia* > RN. *penëtencë*
MNy. XXVI, 53 | *picinyke* > N. *pëcënkó* Nyr. XXXIV, 83 | *pince*
RN. *pënce* NySz. | *pisil* > N. *pësël* NyK. XXXI, 374 | horv. *nyj.*
priti > N. *përël* (> pöröl) Nyr. XXXI, 133 | R. *Privárt* > R. *Plëbárd*
(> Pelbárt szn.) Nyr. XLIV, 145 | *regiment* > RN. *regëment* NySz. |

retirál > N. *retërál* Nyr. VI, 275 | oláh *rindaš* > N. *rëndás* 'szolgáló' Nyr. XXIII, 488 | oláh *riz* > N. *rëzsíl* 'nevet' Nyr. XXIII, 488 | bolg. tör. **čarik* > **serëg* (> *sereg*) MNy. VIII, 105 | *siet* > N. *sëet* MTSz., NyK. XXXI, 374 | R., N. *sillyed* > (sülyyed) N. *sëlyyed* MTSz. | bolg. tör. *šipir* > R., N. *sëpër* (> *söpör*) MNy. VIII, 104, XII, 311 | R., N. *siríny* > N. *sërény* (> *sörény*) Nyr. VIII, 470 | oszm. tör. *sirke* > R., N. *sërke* (> *sörke*) MNy. III, 314 | tatár *širt* > R., N. *sërte* (> *sörte*) MNy. III, 314, Nyr. XXXVIII, 250 | *staniszli* > N. *stanëszli* Nyr. XLI, 196 | oláh *sáricikā* > N. *szërecsika* (> *szercsika*-alma) Nyr. XXXVIII, 19 | szl. **sekyrica* > N. *szekërce* (> *szekerce*) Nyr. XXXIX, 291 | (szl. *stogǫ* >) R. *szig* > N. *szëg* (> *szög*) Nyr. XXV, 34, XXXI, 500 | oszm. tör. *sik* > R., N. *szëkik* (> *szökik*) MNy. III, 396 | szl. **slědnikǫ* > R. *szëlëndëk* (> *szëlindek*) NySz., NyK. XXXIX, 39 | szl. **světnikǫ* > **szëvétnëk* (> *szövétnek*) Nyr. XI, 512, XIX, 388, NyK. XXXIX, 37 | R. *Tihit* > R. *Tëhët* szn. (> *Tét hn.*) MNy. XXI, 127, XXVII, 224 | **Tihitim* > R. *Tëhëtëm* szn. (> *Tétény hn.*) MNy. XXI, 126, XXVII, 225 | szl. *tyky* > N. *tëk* (> *tök*) MNy. III, 347, VI, 58, 59, Nyr. XI, 514 | szl. *timjan* > R. *tëmjén* (> *tömjén*) NyK. XXXV, 35 | (szl. *timnica* >) **timnic* > R. *tëmnëc* ~ *tëmlëc* (> *tömlöc*) NySz., MNy. VI, 111, 444 | (kfném. *tinte* >) *tinta* > N. *tënta* Nyr. LX, 111 | R. *tivis* > R., N. *tëvis* (> *tövis*) NySz., OklSz. | (ol. nyj. **Venizia* >) **Venicza* > R. *Venëcze* (> *Venënce* > *Velence*) MNy. II, 214 | *vigyáz* > N. *vëgyáz* NySz., MTSz., Nyr. XXI, 216 | ném. *wind* > **vënd* (> *vend*) MNy. V, 295 | *vissza* > N. *vëssza* Nyr. XIII, 258 | szl. *Vitrovitica* > **Vétrovica* (> *Verőce*) NyK. XLI, 142 | (szl. **Zemlinǫ* >) R. *Zemlin* > R. *Zemlën* (> *Zemplén hn.*) MNy. XVII, 66 | R. *zild* > R., N. *zëld* (> *zöld*) Nyr. VIII, 485, XIV, 256, XXV, 34 | szl. *Žilic* szn. > *Zsëlic hn.* NyK. XXXIII, 337 | *zsindely* > N. *zsëndëly* NySz., OklSz., Nyr. VI, 474, XLII, 108, NyK. XXXI, 374.

7. *i* > *u*.

A köznyelvben: R. *csikló* > *csukló* EtSz. | szl. *igrati* > *ugrál* Nyr. XI, 564 | R. *sari* > *saru* NySz. | oszm. tör. *sinek* > *szunyog* MNy. III, 358 | (szl. *Vasil* >) R. *Vazil* > *Vazul* szn. OklSz., MNy. I, 185.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *agilis* > N. *ágyilus* 'fél-nemes' MTSz., Nyr. XXXII, 176 | (lat. *Augustinus* >) R. *Águstin* > R. *Águstun* (> *Ágoston*) MNy. X, 250, XXVI, 122 | (oszét *aḡsin* >)

R. achszin > *R. asszun* (> asszony) EtSz. | (tör. Altyn >) **Achtim*
 > *R. Achtum* (> Ajtony szn.) EtSz. | *R., N. alacsin* > *R. alacsun*
 (> alacsony) Nyr. IV, 18 | tör. *Almiš* > *R. Álmus* (> Álmos szn.)
 MNy. XI, 146 | ol. *ânis* > (ánizs) *N. ânus* EtSz. | *âprilis* > *N.*
âprêlus MTSz. | *R. Balvanis* > *R. Bálványus* (> Bálványos hn.)
 EtSz. | (horv. britva >) *N. bitra* > *N. butyra* 'fanyelű bicska' Nyr.
 XLIV, 171 | *R. blundis* > *R. bolondus* (> bolondos) EtSz. | szerb-
 horv. *bòjnik* > *R. bojnuk* (> bajnok) EtSz. | (szl. biotin >) *R.*
Bolotin > *R. Bolotun* (> Balaton) EtSz. | (ófr. boteš >) **botis* >
RN. botus (> botos) 'nemez cipő vagy csizma' MNy. X, 392 | *R.*
Budrig > *R. Budrug* (> Bodrog) EtSz. | *bugyelláris* > *N. pigyulárus*
 MTSz. | *csiga* > *N. csuga* EtSz. | *csigolya* > *N. csugulya* EtSz. |
 egyh. lat. *Dominicus* > *R. Domunkus* (> Domonkos) EtSz. | *fidi-*
busz > *N. fidubusz* MTSz., MNy. III, 87 | *fiskális* > *N. fiskárus*
 Nyr. XXIX, 175 | **halális* > (oláh Halális hn.) *R. halálus* (> halá-
 los) MNy. XXII, 281 | *R. horogis* > *R. horogus* (> haragos) MNy.
 XIX, 97 | szl. *jalnikъ* > *R. álnuk* (> álnok) MNy. VII, 411 | *R.*
Joannis > *R. Joanus* (> János) MNy. XIX, 97 | *kis* > *N. kus* MTSz. |
 (szl. Komarno >) *R. Komárin* > *R. Komárun* (> Komárom hn.)
 Nyr. LVIII, 107 | (ófr. Lois >) *R. Lois* > *R. Lojus* (> Lajos) MNy.
 I, 185, IX, 354, X, 396 | (egyh. lat. Martinus >) *R. Mártin* > *R.*
Mártun (> Márton) MNy. X, 250, XXVI, 51, 122, NyK. XXXIV,
 36, XLII, 27 | (egyh. lat. Mauritius >) *R. Mauric* > (Móric szn.)
R. Mauruc (> Mároc hn.) MNy. X, 277, XXVI, 88, 112 | ófr. *molín*
 > *R. molun* (> malom) MNy. XVI, 61, NyK. XLII, 22 | *R. Moris* >
R. Morus (> Maros) MNy. I, 185, II, 100, IX, 354, XIX, 57, XXV,
 36 | *R. Mortis* > *R. Mortus* (> Martos csn., hn.) MNy. I, 185 |
 **Nandir* > *R. Nándurfehérvár* (> Nándorfehérvár) MNy. V, 165 |
N. pici > *N. puci* 'kicsi' MTSz. | szl. *piklu* *R. pukul* (> pokol)
 Nyr. I, 220 | *piszkos* > *N. puckos* MTSz. | *principális* > *N. princi-*
palus 'násznagy' MNy. II, 255 | *R. Sárís* > *R. Sárus* (> Sáros hn.)
 MNy. XIX, 68, XXV, 36 | bolg. tör. **čyyt* > **sijut* (> *sajot >
 sajt) MNy. XVI, 114 | (szl. solnik >) *R. Szauník* > *R. Szaunuk*
 (Szolnok hn.) MNy. XXII, 326, NyK. XXXIII, 329 | (szl. stolnikъ >)
R. sztolník > *R. asztalnuk* (> asztalnok) EtSz. | szl. *strannikъ* >
 **szaránduk* (> zarándok) MNy. VIII, 15, Nyr. XIX, 388, NyK. XXXV,
 43 | (szl. toplica >) *R. Toplica* > *R. Topluca* (> Tapolca hn.)
 MNy. XVII, 10, Nyr. XXXVIII, 293 | *tulipán* > *N. tulupán* MNy.
 VI, 201, NyK. XXXI, 374 | szl. *ugrin* > *R. Ugrun* (> Ugron szn.)

MNy. XIV, 193 | oszm. tör. *Vahid* > R. *Vahud* (> Vachot csn.)
 MNy. XXII, 200 | szl. *žužiku* > (zsizsik) N. *zsuzsuk* MTSz., Nyr.
 XI, 567.

8. *i* > *o*.

A köznyelvben: (ol. *áfina* >) R., N. *áfinya* > *áfonya* EtSz. |
 (lat. *anguilla* >) R. *ángvilla* > *ángolna* EtSz. | tör. **basyrkan* >
boszorkány EtSz. | (cseh Budislav >) R. *Bogyiszló* > *Bogyoszló*
 hn. EtSz. | ol. *dàttilo* > *datolya* EtSz. | (szl. *gloginja* >) R., N. *ga-*
laginya > *galagonya* OklSz., MTSz., Nyr. XXXI, 11, LX, 62, NyK.
 XLI, 122 | (szl. *glíva* >) R., N. *gilva* > *golyva* OklSz., MNy. XVI,
 5, Nyr. XXXIX, 291 | (szl. *kupinja* >) R., N. *kapinya* > *koponya*
 MTSz., Nyr. XXXI, 251, XXXVI, 231, XXXVIII, 293 | szl. *nešpilo*
 > *naspolya* Nyr. XXXVIII, 293 | szl. *nosilo* > *nyoszolya* MNy. VI,
 399, VII, 5, VIII, 150, Nyr. I, 300 | R. *Priska* > *Piroska* szn. Nyr.
 XLVI, 15 | szl. *pristav* > *poroszló* MNy. VI, 322, Nyr. V, 293,
 NyK. XXXIII, 58 | egyh. lat. **psallisma* > *zsolozsma* Nyr. XXI,
 327 | (oszm. tör. *sinek* >) R., N. *szúnyig* > *szúnyog* MNy. III, 358 |
Szent Trinitás > *Szent Rontás* hn. Nyr. XXXIX, 292 | szl. *užina* >
uzsonna Nyr. XI, 361, 564.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *bibircsó* > N. *boborcsó*
 'görcs, csomó' EtSz. | *billikom* > RN. *billokom* NySz. | N. *bizgat*
 > RN. *bozgat* 'izgat, ingerel' NySz. | *cicomáz* > N. *cocomáz* EtSz. |
 N. *cimborál* > N. *szomborál* 'barátkozik' EtSz. | (lat. *cymata* >) R.,
 N. *csimota* > (csemete) N. *csomota* NySz., MTSz., Nyr. XIII,
 99 | (fiskális >) N. *fiskáris* > N. *fiskáros* MTSz. | *golyóbis* > RN.
gilyóbis NySz. | (hajlék >) N. *hajlik* > N. *hajlok* MTSz. | ném.
heunisch > N. *hajnos* 'egy szőlő fajta' MNy. II, 374 | (ném. *spital* >) R.,
 N. *ispitály* > N. *ispotály* 'kórház' NySz., OklSz., MTSz., Nyr.
 IV, 18, XX, 24, XXIV, 252, XXXIII, 13 | (Kain >) R. *Kajin* > R.
kajon (> kaján) Nyr. XI, 450 | *kardinális* > RN. *kardináros* NySz. |
 (káromkodik >) N. *káronkodik* > N. *kárinkodik* MTSz. | szl. *kobi-*
lica > N. *kabolca* (> N. kabóca) 'sáska féle' MNy. XXII, 230, Nyr.
 XXXIX, 291, NyK. XLI, 122 | szl. *kobilina* > N. *kabolna* (> N.
 kabóna) 'keresztfa a házfedél taróján' Nyr. XXXIX, 291, NyK. XLI,
 122 | szl. *krabiji* > N. *garaboly* 'kosár' MNy. VI, 61 | (szl. *milost* >) R.
miloszt > R. *moloszt* (> malaszt) MNy. VIII, 151, Nyr. I, 213,
 NyK. XXXIV, 327, XLI, 128 | szl. *rakita* > R., N. *rakottya* (> re-
 kettje) NyK. XLII, 14 | (tör. *šarig* >) R., N. *sárig* > (sárga) N.

sárog NySz., MTSz., Nyr. IV, 328, XL, 10 | (szocialista >) N. szocialista > N. cocolista MTSz. | (zsombék >) N. zsombik > N. zsombok MTSz.

9. *i* > *a*.

A köznyelvben: (k. lat. basilicum >) R. *bazsiliikom* > *bazsalikom* EtSz. | ném. *fasching* > *farsang* Nyr. LVIII, 54 | R. *Gylán* > *Gyalán* hn. MNy. X, 301 | tör. *igär* > *agár* MNy. III, 23 | szl. *kotlina* > *katlan* NyK. XLI, 128 | k. lat. *paximēnta* > *paksaméta* MNy. V, 128 | R. *Ugosi* > *Ugocsa* hn. MNy. XII, 96.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *bigott* > N. *bagott* MTSz., MNy. II, 255 | *bollint* > N. *bollant* EtSz. | *brigadéros* > N. *bragadéros* Nyr. VIII, 443 | lengy. *dudki* > N. *dutka* 'kis értékű pénznem' EtSz. | N. *firtat* > N. *fartat* 'keres, kutat' Nyr. XXXI, 250 | tót *frajcimerka* > N. *frajcamirka* 'szobalány' Nyr. XXXIII, 563 | ném. *gib Acht* > N. *kabak* 'vadász-felkiáltás' Nyr. XLV, 87 | szl. *gibanica* > N. *gabonca* 'tészta féle' Nyr. XXXIX, 291 | *gilisza* > N. *galisza* Nyr. XXVI, 141, XXVII, 67 | (tót *chlípař* >) N. *hliptol* > N. *lapatyol* 'mohón fal' Nyr. XXXIII, 564 | *kavics* > N. *kavacs* MNy. XXVI, 332, Nyr. XXII, 76, 307 | *kilincs* > N. *kalincs* Nyr. XVII, 525, XXV, 521, XL, 383 | *klasszifikálni* > N. *klacafikálni* Nyr. XIX, 45 | (ném. *marzipan* >) *marcipán* > N. *marcapán* MNy. I, 164 | *mióta* > N. *maóta* Nyr. IV, 18 | (vulg. lat. **pajimentum* >) R. *págyimentum* > N. *págyament* 'padló' MTSz., MNy. XXVI, 282 | N. *pici* > N. *paci* 'kicsi' MTSz. | N. *pirinkó* > N. *parankó* 'nagyon kicsi' Nyr. XLIV, 403 | *pislog* > N. *paslog* MTSz., Nyr. XII, 236 | *pitvar* > N. *patvar* MTSz. | tót *šativi* > N. *satyiva* 'mocskos, szennyos öltözetű' Nyr. XXVIII, 452 | *szimatol* > N. *szamatol* MTSz. | (N. *sziporkál* >) N. *szipirkál* > N. *szapirkál* 'sziporkázik' MTSz. | tót *vidli* > N. *vidla* (> *villa*) Nyr. XXXIV, 27 | *visít* > N. *vacsít* Nyr. XXXIII, 13 | *zimankó* > N. *zamankó* MTSz. | (-ni főnévi igenév képzője >) N. *-nyi* > N. *-nya* pl. birnya, írnya, kérnya stb. Nyr. XX, 555, XXIX, 175.

II.

Az *i* hang ascendens története.

1. *i* < *i*. (L. I, 1. alatt.)

2. Inetimologikus eredetű *i*.

a) Szó elején:

A köznyelvben: *iskola* < k. lat. *scola* OklSz. | *ispán* < R. *span* OklSz. | *istálló* < vel. ol. *stallo* MNy. VI, 291, Nyr. XIII, 501, XV, 452, XL, 277 | *istáp* < kfném. *stap* MNy. XI, 291, Nyr. XXIV, 253, NyK. XXIV, 337 | *istráng* < ném. *strang* Nyr. XXIV, 253, NyK. XXIV, 337.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *idilló* < N. *dilló* 'együgyű' EtSz. | N. *iskála* < *skála* Nyr. XI, 239 | N. *iskarlát* < *skarlát* NySz. | N. *iskatulya* < *skatulya* NySz., Nyr. XXI, 216 | N. *islóg* < ném. *schlag* Nyr. XXIV, 252, NyK. XXIV, 337 | N. *isnór* < R. *snor* (> *zsinór*) NySz. | N. *ispárga* < *spárga* MTSz. | N. *ispék* < *spék* OklSz., MNy. I, 255 | N. *ispékel* < *spékel* MTSz. | N. *ispicc* 'szivar-szipka' < ném. *spitze* Nyr. XXIV, 252, XIX, 504 | N. *ispion* 'megbízhatatlan' < ném. *spion* Nyr. XXIV, 252 | N. *ispitály* 'kórház' < ném. *spital* OklSz., Nyr. XX, 24, XXIV, 252 | N. *isponyor* < *spanyol* MTSz. | N. *istáció* < *stáció* (< lat. *statio*) MTSz., MNy. XXVI, 277 | N. *isterc* < N. *sterc* 'tészta féle' MTSz. | N. *istamét* < *stamét* (< ném. *stamett*) 'finom posztó' NySz., Nyr. XXIV, 252 | N. *istiglic* < *stiglic* Nyr. XX, 367 | N. *istirimfli* < h. ném. *strimpfl* 'harisnya' MNy. VIII, 13, XXVIII, 144, Nyr. IX, 163, XXXVII, 363 | N. *istruc* < *struc* NySz. | N. *iszkába* < R., N. *szkába* (< szl. *skoba*) 'kötélék, kapocs' OklSz., Nyr. XI, 221 | N. *isztina* < oláh *stina* 'a juhok fejő- és alvóhelye' Nyr. XXII, 437, XI, 165 | N. *izmat* < *zamat* (< ném. *smack*) NyK. XLII, 246 | N. *izgánc* < szl. *žganec* (> N. *ganca*) 'kukorica galuska' MNy. VI, 18, Nyr. LVIII, 78.

b) Szó belsejében :

A köznyelvben : *ármádia* < ol. *armada* EtSz. | *billikom* < osztr.-baj. *willkomm* EtSz., MNy. XXVIII, 144 | *fricska* < tót *frčko* Nyr. XI, 164, XXXIII, 563 | *gilisza* < szl. *glista* Nyr. XI, 167 | *kikircs* < R., N. *kikiacs* NySz., MTSz. | *Pilis* hn. < R. *Plis* Nyr. IX, 105 | *Piroska* < R. *Priska* Nyr. XLVI, 15 | *pisztráng* < szl. **pstrag* MNy. VI, 444, Nyr. XI, 67 | *ringlispöl* < ném. *ringelspiel* Nyr. XXIV, 393 | *szikla* < szl. *skala* Nyr. XI, 459 | *szikra* < szl. *skra* Nyr. XI, 459 | *szimat* < kfném. *smak* Nyr. LVIII, 80 | *zsinór* < R. *snór* (< kfném. *snuor*) NySz., MNy. IX, 175, Nyr. XXIV, 404.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban : N. *ánislâg* < h. ném. *einschlâg* (> N. *ánslóg*) EtSz., MNy. XXVIII, 37 | N. *bingió* < N. *bingó* (< *bimbó*) EtSz. | N. *birikózik* < *birkózik* EtSz. | N. *birsalma* < *birsalma* MNy. X, 458 | N. *brinkol* < tót *brnkat'* 'cincog' Nyr. XXXIII, 561 | N. *blizina* 'disznó lépe' < tót *brzlina* EtSz. | N. *cihadni* < ném. *nyj. z'had'n* 'eladó' Nyr. LX, 91 | N. *cirifra* < *cifra* Nyr. XXV, 432 | N. *cilifinder* < *cilinder* Nyr. XLI, 193 | N. *cirkaliom* < *cirkalom* EtSz. | N. *csilige-biga* < *csiga-biga* MNy. XII, 386 | N. *csilingál* < N. *csingál* 'kapaszkodva függeszkezik' MNy. XII, 386 | N. *csimény* 'apró darázs' < tót *čmel* Nyr. XXXIII, 562 | N. *csirizel* < N. *csizel* 'lop, csen' MNy. XIII, 238 | N. *Drinápol* < *Drinápoly* EtSz. | N. *dringál* 'csóvál, lötyögtet' < tót *drngai'* Nyr. XXXIII, 562 | N. *eribstoly* 'a bányába levezető főtorkolat' < osztr.-baj. *erbstolle* Nyr. XXIV, 160 | N. *firigy* < *frigy* Nyr. XXVIII, 524 | N. *Firigyes* < *Frigyes* Nyr. XXI, 359 | N. *firis* < *friss* MTSz. | N. *giminázium* < *gimnázium* MNy. XXVIII, 38 | R. *Gizilla* (> *Gi-zëlla*) < R. *Gisla* MNy. XIII, 84 | N. *girifli* 'palavessző' < ném. *griffel* Nyr. XX, 367, XXIV, 249 | N. *hilinta*, *hirintő* < *hinta*, *hintó* MNy. XII, 386 | N. *hirip* 'kucsmagomba' < szl. *hrip* Nyr. XXIII, 6, LVIII, 79 | N. *hiviség* < *hívség* (< *hűség*) NySz. | N. *iritt* < *irt* MTSz. | N. *istiráng* < *istráng* Nyr. V, 19 | N. *járikál* < *járkál* Nyr. XXXVIII, 237 | N. *karicol* < *karcol* MTSz., Nyr. XVI, 526 | N. *korcsima* < *korcsma* Nyr. XXXI, 251 | R. *Kiris* (> *Körös*) < R. *Kris* NySz., MNy. II, 56 | N. *kiristály* < *kristály* MTSz. | R. *kiriszt* (> *köröszt*) < R. *kriszt* (< szl. *krst*) NySz., OklSz., MNy. VI, 292, NyK. XXXIV, 308—11 | N. *Kirisztus* < *Krisztus* MNy. VI, 207, Nyr. VIII, 443 | N. *pakilincs* < N. *paklincs* 'kullancs' EtSz. | N. *pisikál* < N. *piskál* 'vize!' Nyr. XXVII, 95 | N. *pitiszkál* < *piszkál*

MNy. XII, 387 | N. *piribék* < *pribék* (< szl. přeběgъ) NySz, MTSz. NyK. XXXIX, 37 | N. *pirikulics* < N. *prikulics* 'kisértet' (< oláh prikolič) MTSz., Nyr. XXIII, 486 | N. *pirincipálos* < *principális* Nyr. XXXII, 524 | N. *silap* 'a pálinkafőző edény sisakja' < ném. *schlapp* Nyr. XXIV, 394 | N. *stirimfli* < N. *strimfli* 'harisnya' (< h. ném. strimpfl) MTSz., MNy. VIII, 13, XXVIII, 144, Nyr. XXIV, 298 | **sziliva* < szl. *sliva* (> szilva) Nyr. XI, 459, XXXIX, 291 | (Szepes <) **Szipis* < tót *Spiš* MNy. XX, 181 | N. *tácsika* 'csésze' < tót *táčka* Nyr. XXXIII, 467 | (Tréncsén hn. <) **Trincsin* < tót **Trnčín* MNy. XIX, 108 | N. *ziliz* 'mályva' < **zliz* (< szl. slězъ) NyK. XXXIX, 39.

c) Szó végén:

A köznyelvben: *bicikli* < ném. *bicycle* EtSz. | *cirkli* < osztr. ném. *zirkl* EtSz. | *cucli* < osztr.-baj. *zuzl* EtSz. | *dakszli* < osztr.-baj. *dachsl* EtSz. | *fásli* < h. ném. *fatschl* MNy. XXVIII, 141 | *gersli* < h. ném. *gerstl* MNy. XXVIII, 144 | *hülzni* < h. ném. *hülzn* MNy. XXVIII, 37 | *kalucsni* < ném. *galoschen* Nyr. XXVIII, 172 | *karmonádli* < osztr.-baj. *karmenadl* Nyr. XXVI, 18 | *kifli* < h. ném. *kipfl* MNy. I, 164, XXVIII, 37, 143 | *krigli* < ném. *kriegel* Nyr. XXX, 469 | *kugli* < ném. *kugel* Nyr. XXIV, 301, NyK. XXIV, 338 | *núdli* < osztr.-baj. *nudl* Nyr. XXIV, 349 | *papundekli* < ném. *pappen-deckl* Nyr. IX, 163, XXIV, 351 | *pemzli* < osztr. *bemsel* Nyr. XXIV, 560 | *pertli* < ném. nyj. *bertl* Nyr. XXIV, 352 | *prézli* < osztr.-baj. *bresl* Nyr. XIX, 505, XXIV, 354 | *rékli* < osztr.-baj. *reckl* Nyr. XIX, 505, XXIV, 392 | *ribizli* < osztr.-baj. *ribisl* Nyr. XXIV, 560 | *rigli* < ném. *riegel* Nyr. XIX, 505, XXIV, 393 | *sámli* < osztr.-baj. *schaml* Nyr. XIX, 505, XXIV, 394 | *sifli* < osztr.-baj. *schiffl* MNy. I, 164 | *smirgli* < ném. *schmirgel* Nyr. XXIV, 396 | *spicli* < ném. *spitzel* Nyr. XXXVII, 364 | *stamperli* < osztr. nyj. *stamperle* Nyr. XXIV, 561 | *stikli* < osztr. nyj. *stick'l* Nyr. XXIV, 561 | *svindli* < ném. *schwindel* Nyr. XXXVII, 364 | *szaletli* < osztr. *salettl* Nyr. XXX, 470 | *tasli* < ném. nyj. **taschel* Nyr. XXIV, 56 | *verkli* < ném. *werk'l* Nyr. XXIV, 561 | *virgli* < h. ném. *virstl* MNy. XXVIII, 144, Nyr. XXIV, 561.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *ácsi* < cig. *ács* 'állj' EtSz. | N. *bászli* < ném. *basel* 'mafla' EtSz. | N. *brizli* 'a borjú tejmirígye' < osztr.-baj. *brisl* EtSz. | N. *cihadni* 'eladó' < ném. nyj. *z'had'n* Nyr. LX, 91 | N. *cintli* < *jácint* Nyr. XLIV, 237 | N. *cum-*

pedli 'kisgyermek kilógó inge' < ném. *zumperl* Nyr. XLV, 298 |
N. dëkëdli 'fejdísz' < ném. nyj. *deckerl* EtSz. | *N. dorni* 'lyuktagító,
 lakatos szerszám' < ném. *dorn* EtSz. | *N. fajszi* 'bányász kalapács'
 < h. ném. *fäustl* MNy. XXVIII, 144, Nyr. XXIV, 205 | *N. foszni*
 'deszka' < ném. *pfosten* Nyr. LX, 140 | *N. gimpli* 'vörös begy' <
 osztr.-baj. *gimpl* Nyr. XXIV, 248 | *N. girifli* 'palavessző' < ném.
griffel Nyr. XX, 367, XXIV, 249 | *N. hajzli* 'illemhely' < ném.
häüsl Nyr. IX, 91 | *N. halszpindli* 'nyakravaló' < ném. *halsbindel*
 Nyr. III, 185 | *N. jankli* 'dolmány' < ném. nyj. *jankerl* Nyr. VII,
 245, XIX, 505, XXIV, 253 | *N. kandli* 'kanna' < osztr.-baj. *kandl*
 Nyr. XXVI, 18 | *N. kapni* 'mester műszó' < ném. *kappen* Nyr.
 XXIV, 296 | *N. kapszli* 'pattantyú-féle' < ném. *kapsel* Nyr. XXIV,
 296 | *N. kaszni* 'szekrény, almáriom' < ném. *kasten* MTSz., MNy.
 XII, 314, Nyr. XIX, 505, XXIV, 296 | *N. kiszli* 'láda' < osztr.-baj.
kistl Nyr. XXX, 469 | *N. krágli* 'gallér' < osztr.-baj. *kragl* Nyr.
 XXX, 469 | *N. kravátli* 'nyakkendő' < osztr.-baj. *kravat'l* MNy. X,
 407, Nyr. XXIV, 552 | *N. lajbi* 'mellény' < h. ném. *laibl* Nyr. XXIV,
 301 | *N. lajszni* 'deszka, lécz' < h. ném. *leistn* MNy. XXVIII, 144,
 Nyr. XXIV, 301 | *N. mántli* 'férfi kabát' < ném. *mantel* Nyr. VII,
 245, XIX, 505, XXIV, 347 | *N. másli* 'szalagszokor' < ném. nyj.
maschl Nyr. XXIV, 348 | *N. pántli* 'szalag' < osztr.-baj. *pantel*
 Nyr. XXIV, 250 | *N. pintli* 'fejkötőféle' < osztr.-baj. *bindel* Nyr.
 XXIV, 352 | *N. piszli* 'békaporonty' < ném. nyj. *pissl* Nyr. XXIV,
 353 | *N. platni* 'a tűzhely fedő lapja' < osztr.-baj. *plattn* MTSz.,
 Nyr. XXIV, 353 | *N. praci* 'kézfő' < osztr. nyj. *bradzl* Nyr. XXIV,
 560, XXVI, 151 | *N. pruszli* 'női mellényke' < ném. nyj. *prustl*
 Nyr. XXIV, 355 | *N. pudli* 'boltosok árusító asztala' < osztr.-baj.
budl Nyr. XXIV, 355 | *N. ringli* 'cipész mesterszó' < ném. *ringel*
 Nyr. XXIV, 393 | *N. sáfli* 'sajtár, dézsza' < baj. *šaffl* Nyr. LVIII,
 104 | *N. sercli* 'kenyér sarka' < ném. nyj. *scherz'l* Nyr. XXIV, 561 |
N. sifli 'tésztaféle' < osztr.-baj. *schiffl* Nyr. XIX, 505, XXIV, 395 |
N. sindli < R., *N. sindel* (> zszindely) MTSz. | *N. singli* 'hurok' <
 ném. *schingel* Nyr. XXXVII, 364 | *N. stempli* 'bélyeg' < ném. *stem-*
pel Nyr. XXIV, 398 | *N. strimfli* 'harisnya' < h. ném. *strimpfl* MNy.
 VIII, 13, XXVIII, 144, Nyr. IV, 62, IX, 163, XXXVII, 363 | *N.*
strumpándli 'harisnyakötő' < h. ném. *strumpfandl* MNy. XXVIII,
 144, Nyr. XXIV, 398, XXXVII, 363 | *N. studli* 'lakatos műszó' <
 ném. *studel* Nyr. XXIV, 398 | *N. supetli* 'ágy alá tolható gyermek-
fekvőhely < ném. *schubetl* Nyr. XXX, 471 | *N. svártli* 'disznósajt'

< ném. *schwartl* Nyr. XXXVII, 364 | N. *tácli* 'kézelő' < ném. nyj. *tatzel* Nyr. XXIV, 400 | N. *tampli* 'tapogató háló' < ném. *tampel* Nyr. XXXIX, 303, LX, 140 | N. *trampli* 'nehéz testű' < osztr. *drampel* Nyr. XXIV, 401 | N. *trotli* 'együgyű' < ném. nyj. *trott'l* Nyr. XXIV, 561 | N. *vádli* 'lábszár' < osztr. nyj. *wad'l* Nyr. XXIV, 561 | N. *vakcimri* 'őrszoba' < ném. *wachcimmer* Nyr. III, 185 | N. *vukli* 'csatt' < ném. *wuckel* Nyr. XXVII, 246.

3. *i* < *i*.

a) Hangsúlyos szótagban :

A köznyelvben : *bricsész* < ang. *breeches* (olv. bricsész) EtSz. | *cibak* < ufném. *zwieback* EtSz. | *Cinfalva* hn. < ném. *Siegenderf* EtSz. | *Csitár* hn. < szl. *Stitary* EtSz. | *frigy* < kfném. *vriede* Nyr. LX, 108 | *griff* < kfném. *grif* Nyr. XXIV, 249 | *kimél* < R., N. *kímél* (< R., N. *kémél*) Nyr. XXXVI, 380 | *kincs* < **kíncs* (< R., N. *kéncs*) NySz., OklSz., MTSz. | *liliom* < lat. *lilium* MNy. XXVI, 122, 193 | *rigli* < ném. *riegel* Nyr. XIX, 505, XXIV, 393 | *Sitör* hn. < R. *Sítër* (< R. *Sétër*) MNy. IX, 176 | *vipera* < lat. *vīpera* MNy. XXVI, 199.

A régibb vagy mai nyelvjárásokban : N. *bibányos* < N. *bíbá-nyos* (< *bűbájos*) MTSz. | N. *bíbor* < *bíbor* EtSz. | N. *binya* < N. *bínya* (< *béna*) EtSz. | N. *biró* < *bíró* EtSz. | N. *bizik* < *bízik* Nyr. X, 266 | N. *ciha* 'dunnahéj, párnatok' < N. *cíha* (< kfném. *ziehe*) MNy. XI, 122, Nyr. LX, 110 | N. *csik* < *csík* EtSz. | N. *csíp* < *csíp* MTSz., MNy. XII, 386 | N. *csiz* < *csíz* (< *cheh-tót čiz*) EtSz. | N. *diszlik* < *díszlik* EtSz. | N. *fikető* < N. *fíkětő* (< N. *fékětő* ~ *fejkötő*) MTSz., Nyr. IX, 427 | N. *filling* 'kis szőlőfürt' < ném. *vierling* Nyr. XXVIII, 236 | N. *fimlik* < N. *fímlík* (< N. *fémlik* ~ *fénylik*) MTSz. | N. *fircél* < N. *fírcel* (< *fércel*) Nyr. XVIII, 453 | N. *ficfa* < R. *fízfa* (> *fűzfa*) MNy. VI, 200 | N. *gimberedik* < N. *gímberedik* (< *gémberedik*) MTSz. | N. *grizd* < *gríz* MTSz. | N. *gyikény* < N. *gyíkény* (< *gyékény*) MTSz., MNy. III, 164 | N. *hivés* < R., N. *hívés* (> *hűvös*) NySz., MTSz. | N. *idës* < N. *ídës* (< *édës*) EtSz. | N. *iha* < N. *ih* 'gyomor' (< N. *éh*) MTSz. | N. *ijjel* < N. *íjjel* (< *éjjel*) EtSz. | N. *iszek* < N. *észek* (< *észak*) MTSz. | N. *ilet* < N. *élet* (< *élet*) EtSz. | N. *imölyög* < N. *ímelyög* (< *éme-lyög*) EtSz. | N. *inökö* < N. *ínekël* (< *énekël*) EtSz. | N. *kijó*, *kinyó* < N. *kíjó*, *kínyó* (< *kígyó*) MTSz., Nyr. XIX, 563 | N. *kisztet* < N. *kísztet* (< *késztet*) MTSz. | N. *mir* < N. *mír* (< *miért*) MTSz. |

N. *mihely* < N. *mihely* (< műhely) MTSz. | N. *nimët* < N. *nímët* (< némët) MNy. XV, 74 | N. *niz* < N. *níz* (< néz) MTSz. | N. *piz* < N. *píz* (< N. *péz* ~ *pénz*) MTSz. | N. *sir* < *sír* (ige és főnév) MTSz., Nyr. VI, 121, X, 266 | N. *spikk* 'marhavelő' < tót *špík* Nyr. XXXIII, 569 | N. *szivono* < N. *szívono* (< szénvonó) MTSz., Nyr. 443 | N. *szíp* < N. *szíp* (< szép) Nyr. X, 382 | N. *tipáz* < N. *típáz* (< tépáz) MTSz. | N. *vinkó* < tót *vínkó* 'silány, gyöngé bor' Nyr. XXXIII, 571 | N. *vin* < N. *vín* (< vén) MTSz. | N. *viz* < *víz* MNy. VI, 200 | N. *zsítár* < N. *zsítár* (< zsétár) MTSz., MNy. IX, 175.

b) Hangsúlytalan szótagban:

A köznyelvben: *apëtitus* < lat. *appetitus* EtSz. | *április* < lat. *aprīlis* EtSz. | *demokrácia* < k. lat. *demokratia* EtSz. | *kánikula* < lat. *canicula* MNy. XXVI, 52 | *Katalin* < egyh. lat. *Chatharina* MNy. XXV, 122 | *komornyik* < R. *komornyik* NySz. | *krokodilus* < lat. *crocodilus* MNy. XXVI, 193 | *kuvik* < szl. *kuvík* Nyr. XI, 273 | *Mária* < egyh. lat. *Marīa* MNy. XXVI, 122, 193 | *opsit* < ném. *abschied* Nyr. XXIV, 349 | *paradicsom* < egyh. lat. *paradisum* MNy. XXVI, 51 | *pruszlik* < **pruszlik* (< R. *pruszflék*) MNy. XXVIII, 144.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *acil* < N. *acil* (< acél) EtSz. | N. *ajándik* < N. *ajándik* (< ajándék) Nyr. XXXIX, 173 | N. *árnyik* < N. *árnyik* (< árnyék) Nyr. XIII, 214 | N. *Biriny* < N. *Biriny* (< Bérény hn.) Nyr. XV, 65 | N. *cselid* < N. *cselid* (< cseléd) EtSz. | N. *dërik* < N. *dërik* (< dërek) MTSz., Nyr. IX, 448 | N. *ebid* < N. *ebid* (< ebéd) EtSz. | N. *ediny* < N. *edíny* (< edény) EtSz. | N. *emiszt* < N. *emísz* (< emészt) Nyr. VIII, 360 | N. *feki* < N. *feklíj* (< fekély) MTSz., MNy. IV, 321 | N. *firisz* < N. *fírisz* (< fűrés) MTSz. | N. *giriny* < N. *giríny* (< görény) MTSz., Nyr. XIX, 565 | N. *itilet* < N. *itilet* (< itélet) MNy. XV, 74, Nyr. XXXVIII, 236 | N. *kasti* < N. *kastí* (< kastély) MTSz., MNy. IV, 321 | N. *kefil* < N. *kefil* (< kefél) Nyr. XXIX, 173 | N. *kinyir* < N. *kinyír* (< N. *könyér*) MTSz. | N. *kornyikál* 'énekel' < N. *kornyíkol* (< lat. *cornicor*) MNy. VII, 371 | N. *kökiny* < N. *kököny* (< kökény) MTSz., MNy. III, 260 | N. *kukoríkol* < N. *kukoríkol* (< kukorékol) MTSz., MNy. XXII, 127 | N. *leginy* < N. *legíny* (< legény) MNy. XV, 74, Nyr. III, 12 | N. *lepiny* < N. *lepíny* (< lepény) MTSz. | N. *mezítelen* < *mezítelen* MTSz., Nyr. V, 146 | N. *moslik* < N. *moslík* (< moslák) Nyr. XLII, 12 | N. *nefi* < N. *ne fíj* (< ne félj) Nyr. XV, 74 | N. *örvinylik* < N. *örvínlyik* (< örvénylik) MTSz., Nyr.

XVI, 432 | N. *pěrádi* < N. *parádí* (< *parádé*) MTSz. | N. *remínýkédik* < N. *remínýkédik* (< *reménýkédik*) MTSz. | N. *rímisztő* < N. *rímisztő* (< *rémisztő*) MTSz. | N. *szakadik* < N. *szakadík* (< *szakadék*) MTSz. | N. *szēmīl* < N. *szēmīll* (< *szēmély*) MTSz. | N. *szēgīny* < N. *szēgīny* (< *szēgény*) MTSz., MNy. XV, 74, Nyr. XX, 363 | N. *szīlid* < N. *szīlid* (< *szēlíd*) MTSz., MNy. XV, 74, Nyr. XXIX, 211 | N. *szurdik* 'sarok' < N. *szurdík* (< N. *szurdék*) MTSz., Nyr. XIX, 565 | N. *tehin* < N. *tehín* (< *tehén*) MTSz., Nyr. XIX, 565 | N. *tesvir* < N. *tesvír* (< *testvér*) MTSz. | N. *törvin* < N. *törvīny* (< *törvény*) Nyr. XXIX, 173 | N. *vendig* < N. *vendíg* (< *vendég*) MTSz. | N. *veteminy* < N. *vetemīny* (< *vetemény*) Nyr. XLII, 12 | N. *vidik* < N. *vidík* (< *vidék*) MTSz., Nyr. XLII, 12 | N. *vőfi*, *vőfin* < N. *vőff*, *vőfīn* (< *vőfény*) MTSz. | N. *zsombik* < N. *zsombík* (< *zsombék*) MTSz.

4. *i* < *ü*.

A köznyelvben: *bifláz* < ném. *büffeln* EtSz., MNy. XXVII, 54 | *ige* < ujj. *üge* MNy. III, 221, Nyr. XXXIII, 546 | *lidérc* < R. *lüdérc* MSzT.

Számos német jövevényszavunk *i* hangjának a szó irodalmi német alakjában *ü* felel meg. De ezek a szavak csak látszólag tartoznak ide, mert nem az *ü* hangú német alakoknak, hanem az *i* hangú hazai német nyelvjárási változatoknak az átvételei. Ilyenek pl.: *cintmasina* 'gyufa' EtSz. | *curikk* 'vissza' Nyr. XXXVII, 364 | *dinsztel* | *grisbán* 'rézrozsda' Nyr. XXIV, 249, 300 | *hīlzni* 'hüvely' Nyr. V, 331 | *himpellér* 'kontár' Nyr. VII, 105 | *ibercíger* 'felöltő' Nyr. XXXVII, 363 | *milé* 'szénégető gödör' Nyr. XXIV, 348 | *mincér* 'merő' Nyr. XXIV, 348 | *pintli* 'fejkötő' Nyr. XIX, 505 | *píszmokher* 'puskaműves' Nyr. III, 185, 328, XXXII, 396 | *pittli* 'faedény' Nyr. XXIV, 353 | *rábsic* 'orvvadász' Nyr. XXIV, 391, XXXII, 119 | *sicc* 'bojt' Nyr. VI, 276 | *slobrik* 'vágóhid' Nyr. XXX, 471 | *sticli* 'ujjatlan kesztyű' Nyr. XIX, 505, XXIV, 398.

5. *i* < *ě*.

A köznyelvben: *áristom* < h. lat. *arestum* EtSz. | *Atilla* < R. *Atela* EtSz. | *Bálint* < R. *Bälēnt* (< egyh. lat. *Valentinus*) EtSz. | *bilincs* < R. *bělēncs* EtSz. | *Boldizsár* < **Boldězsár* (< egyh. lat. *Baltasar*) EtSz. | *bugyelláris* < h. lat. *pugillares* EtSz. | *csiperkegomba* < R. *csěperke* EtSz. | *csiripél* < R. *csěřepěl* EtSz. | *furmint*

< ol. nyj. *forment* MNy. II, 149, XXV, 343 | *fringia* < szl. *frenigia*
 Nyr. V. 341 | *galiba* < oszm. tör. *galebe* Nyr. XXII, 2 | *hering* <
 R. *herëng* NySz. | *hiány* < R., N. *hěány* Nyr. IV, 18 | *hirtelen* <
 R., N. *hěrtelen* MNy. XIII, 3, Nyr. XX, 366 | *hiú* < R. *hěu*, *hěju*
 NySz. | *hiúz* < R., N. *hěúz* NySz. | *ide* < R., N. *ěde* MNy. VII, 410,
 XI, 191, Nyr. XLII, 329, NyK. XXIV, 389 | *igën* < R., N. *ěgën* MNy.
 X, 81, Nyr. XLII, 297 | *igríc* < R. *igrěc* (< szl. *igravec*) NySz.,
 Nyr. X, 530 | *Ilona* < R. *Ělěna* (< egyh. lat. Helena) MNy. XII,
 195, XXVI, 52, 121, NyK. XXXIII, 14 | *ilyen* < R., N. *ělyen* MNy.
 VII, 410, Nyr. XXXVIII, 236 | *Illyés, Illés* < R. *Ěllyés* (< egyh. lat.
 Elias) MNy. XII, 195, XXVI, 121, NyK. XXXIV, 13 | *Imre* < R.
Ěmre ~ R. *Ěmrich* (< óbajor Heimrich) MNy. XII, 259, XXVI, 346,
 NyK. XLIV, 356 | *incselkedni* < R. *ěncselkědni* NySz., NyK. XXIV,
 390 | *indigó* < R. *inděgó* (< ol. *indaco*) Nyr. LVII, 10 | *innen* <
 R., N. *ěnnen* NySz., Nyr. XXIII, 168, NyK. XXIV, 389 | *intéz* < R.
ěntěz NySz., NyK. XXIV, 390 | *iránt* < R., N. *ěránt* (< R. *aránt*)
 NySz., MTSz., Nyr. XXXVI, 411 | *irány, irányoz* < R., N. *ěrány*,
ěrányoz (< R. *arány, arányoz*) NySz., MTSz., MNy. XIII, 301, Nyr.
 XXXVI, 411 | *is* < R., N. *ěs* MNy. XVII, 165—67 | *ismer* < R., N.
ěsmer MNy. XII, 259, Nyr. XIV, 205 | *ismét* < R., N. *ěsmět* MNy.
 XI, 175, XVII, 165—67, NyK. XXIV, 389 | *Istók szn.* < R., N. *Ěstók*
 Nyr. XX, 366 | *István* < R., N. *Ěstván* (< lat. Stephanus) MNy.
 XXI, 56, NyK. XXXIV, 15 | *itt* < R., N. *ětt* Nyr. XLII, 329, NyK.
 XXIV, 389 | *itthon* < R., N. *ětthon* Nyr. XLII, 329, NyK. XXIV,
 389 | *Izsó szn.*, hn. < R. *Ězsau* (< egyh. lat. Esau) MNy. XII,
 195, XXVI, 121 | *Izsálka, Izsáka hn.* < R. *Ězsauloka* MNy. XXVI,
 88 | *kalitka* < R. *kalětká* (< szl. **klěika*) NyK. XXXIX, 38 | *Ka-*
nizsa < R. *Kanězsa* (< szl. *kneža*) MNy. XXVIII, 37, NyK. XXXIII,
 317 | *kiabál* < R., N. *kěabál* (< R., N. *kajabál*) MNy. VIII, 202 |
kiált < R., N. *kěált* (< R., N. *kajált*) MNy. VIII, 202, XVIII, 147 |
kilenc < R. *kělenc* MNy. XXIV, 312, NyK. XXIV, 389 | *kilincs* <
 R. *kělěncs* (< ófr. *clenche*) MNy. X, 394, XIII, 56 | *király* < R.
kěrály (< szl. *kral'*) MNy. II, 56, IV, 24, VI, 337, VIII, 302, Nyr.
 XXXVI, 415 | *kőrös-fa* < R. *kěrěs-fa* OklSz. | *Lőrinc* < R. *Lěürěnc*
 (< egyh. lat. Laurentius) MNy. III, 170 XXVI, 121, NyK. XXXIV,
 31 | *Margit* < szl. *Margeta* MNy. XXVI, 378 | *Mátisfalva hn.* <
 R. *Matěusfalva* MNy. I, 274 | *mi* < R., N. *mě* Nyr. XLII, 237 |
miénk < R., N. *měénk* Nyr. XXXII, 272 | *milyen* < R., N. *mělyen*
 Nyr. XX, 366, XXXVIII, 233 | *mind* < R. *měnd* NySz., OklSz. |

mint < R. *měnt* NySz., MNy. VII, 411, Nyr. XLII, 237 | *mirígy* < R. *měrégy* NySz. | *ni* (mutató szó) < R., N. *ně* Nyr. IV, 476, XXXIII, 466 | *nincs* < R. *něncs* (< *něm* + *ěs*) NySz., MNy. XVI, 72 | *palacsinta* < oláh *plačenta* MNy. I, 260, Nyr. XXVI, 414 | *pálinka* < tót *palěnka* MNy. XXVIII, 166 | *pedig* < R. *peděg* NySz. | *Pista* < R., N. *Pěsta* Nyr. XX, 366 | *pribék* < R. *prěbék* < Nyr. XI, 413, NyK. XXXIX, 37 | *riad* < R. *rěad* NySz. | *rideg* < **rědeg* (< szl. *rědek*) Nyr. XIX, 5 | *ringat* < R., N. *rěngat* Nyr. XX, 366 | *ritka* < R., N. *rětka* (< szl. *rědzka*) MNy. VI, 446, Nyr. XI, 416, XIX, 5, XLII, 402, NyK. XXXIX, 39 | *szaldmi* < ol. *salame* Nyr. XIV, 68 | *szélindek* < R. *szělěnděk* (< szl. *slědnik*) NySz., NyK. XXIX, 39 | *sziget* < R. *szěget* NySz. | *Szigliget* hn. < R. *Szěgłiget* Nyr. XXXVI, 351 | *Szikszo* hn. < R. *Szěkszo* MNy. VIII, 392 | *szinte* < R. *szěnte* MNy. VII, 44 | *taliga* < szl. *telěga* NyK. XXXIX, 39 | *Tápió* hn. < R. *Tapěu* MNy. XXI, 269 | *Tátika* hn. < R. *Taděuka* (< egyh. lat. Tadeus) MNy. VII, 169 | *tijéd* < R. *tějéd* MNy. IX, 338 | *Tivadar* < R. *Těodor* (< lat. Theodorus) OklSz., MNy. XIV, 171 | *trombita* < vel. ol. *tromběta* MNy. VI, 116, Nyr. XIV, 120, XXI, 413 | *világ* < R., N. *vělág* NySz., OklSz., Nyr. XIV, 205, NyK. XLII, 8 | *virág* < R., N. *věrag* NySz., OklSz., Nyr. IV, 18, NyK. XLII, 8 | *vitória* < szl. *větrilo* Nyr. XI, 566, NyK. XXXIX, 39 | *Zimony* hn. < ószerb *Zěmun* (< ómagy. *Zemlin*) MNy. XVII, 72 | *zsilip* < R. *zsělěp* (< szl. *žlěbž*) MNy. VI, 447, XIII, 113, NyK. XXXIX, 39.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *Ágnis* < *Ágněs* (< lat. Agnes) EtSz. | N. *Albirt* < *Alběrt* (< lat. Albértus) EtSz. | N. *amnisztia* < *amněsztia* (< lat. amnestia) EtSz. | N. *ápititus* < *appětitus* (< lat. appetitus) EtSz. | N. *árgyilán* 'korcsmagyar, erdélyi' < oláh *ardelean* EtSz. | N. *aridál* 'megszólít' < N. *arědál* EtSz. | N. *árist* 'börtön, zárka' < oláh *arest* EtSz. | N. *bádirka* 'hordócska' < N. *báděrka* (< ol. *balerca*) EtSz. | N. *bagrina* 'akácfa' < N. *bagrěna* (< szerb *bagrena*) EtSz. | N. *bibas* 'együgyű, ostoba' < szlov. *bebast* MNy. VIII, 121, Nyr. XLIII, 14 | N. *bicsmérőz* < *běcsmérěl* Nyr. XXXV, 189 | N. *bigre* < R., N. *běgre* (> *bögre*) MNy. VII, 427 | N. *bigyáró* < N. *bějárov* 'ajtó' MTSz., MNy. X, 349 | N. *billind* < R., N. *bělěnd* 'beléndek' (< szl. *blěnž*) EtSz. | N. *birke* < N. *běrke* (< *barka*) MNy. III, 65, Nyr. XLIV, 29 | N. *Birtalan* < *Běrtalan* EtSz. | N. *bizgál* 'piszkál, babrál' < szlov. *bězgatí* Nyr. XLIV, 121 | R. *buriu* (> *borjú*) < R. *burěu* (< bolg. tör. **burayu*) EtSz. | N. *cérimónia* < *cěřemónia* EtSz. | N. *cidrus* < lat. *cědrus* (> *cédrus*)

EtSz. | N. *Cigléd* < *Cëgléd* EtSz. | N. *cindura* < *cënzura* (< h. lat. *censura*) EtSz. | N. *cipellős* 'cipő' < R. *cëpellüs* NySz. | N. *csics* < *csëcs* EtSz. | N. *csillyán*, *csilán* < N. *csëllyán*, *csëlán* (< *csalán*) NySz., MTSz., MNy. VI, 201, XIII, 302, Nyr. XXXVI, 414 | N. *csindész* < R. *csëndész* (> *csëndës*) EtSz. | N. *csindít* < *csëndít* EtSz. | N. *csippen* < *csëppen* EtSz. | N. *csirip* < **csërëp* (> *cserép*) EtSz. | N. *csirésznye* < *csërésznye* EtSz. | N. *csitérték* < R. *csëitérték* (> *csütörtök*) EtSz. | N. *dirík* < *dërék* EtSz. | N. *dologtívő-nap* 'hétköznapi' < N. *dologtëvő-nap* (< N. *dologtëvő-nap*) MTSz. | N. *egris* < *egrës* (< ol. *agresto*) EtSz. | N. *fidél* < R. *fëdél* (> *födél*) NySz. | (fülemüle <) R., N. *filemîle* < R. *filomële* (< egyh. lat. *philomëla*) NySz., MNy. XXVI, 53 | N. *fodorminta* < *fodormënta* Nyr. XLII, 108, XLV, 67 | N. *gesztinye* < *gesztënye* NySz., MTSz., Nyr. XVI, 331 | N. *gida* < N. *gëda* 'kiskecske' Nyr. XXII, 34 | N. *girinc* < *gërinç* NySz., MTSz., Nyr. XXVII, 67 | N. *girinda* < *gërënda* MTSz., Nyr. IX, 448, XXX, 61, XLIII, 163 | N. *giríny* < R., N. *gërëny* (> *görény*) MTSz., MNy. III, 161, Nyr. XIX, 565 | N. *girizd* < *gërëzd* OklSz., MTSz., Nyr. IV, 18, XXVII, 67 | N. *hijó* < N. *hëjó* (< *hajó*) MNy. IX, 181 | N. *hirnyó* < *hërnyó* NySz., MTSz., MNy. X, 460, XVI, 3 | N. *hírvad* < *hërvad* MTSz., MNy. VII, 411, Nyr. XXX, 61 | N. *hizzám*, -ád, stb. < N. *hëzzám*, -ád, stb. (< *hozzám*, -ád, stb.) MTSz., MNy. XVI, 4 | (hosszú <) R. *hosziü* < R. *huszëü* OklSz., NyK. XLIII, 207 | N. *igyenës* < *ëgyënës* EtSz. | N. *igyenlő* < *ëgyenlő* EtSz. | N. *ingëm* < *ëngëm* EtSz. | N. *ippen* < N. *ëppen* (< *éppen*) EtSz. | N. *is* < R. *ës* (> *és*) MNy. XI, 175 | N. *ídis* < *édës* Nyr. VIII, 484 | N. *kalip* < N. *kalëp* (< *kalap*) Nyr. XXVIII, 496 | N. *katikizmus* < *katëkizmus* Nyr. XXIX, 173 | N. *kicsida* < N. *kicsëda* (< *kicsoda*) MTSz. | N. *kil* < R. *kël* (> *kél* ~ *kel*) NySz. | N. *kinnyen* < R., N. *kënnyen* (> *könnyen*) NySz. | N. *kinyér* < *kënyér* NySz., MTSz., MNy. VI, 201, XVII, 199, Nyr. V, 16 | N. *kolinda* < lat. *colenda* (> *kelengye*) Nyr. XXVIII, 399 | N. *latira* < N. *lajtëra* (< kfném. *lajtra* > *létra*) MTSz., Nyr. LVIII, 80 | N. *lepidő* < N. *lepëdő* (< *lepedő*) MTSz., Nyr. XXVII, 67 | N. *letislet* < N. *letëslet* (< *legësleg*) Nyr. XIX, 267 | N. *línia* < *línëa* (< lat. *linea*) NySz., MNy. XXVI, 378, Nyr. XXXVIII, 368 | N. *Magdalena* lat. *Magdalena* (> *Magdolna*) NyK. XXXIV, 33 | N. *mágnis* < *mágnës* MTSz., MNy. XXVI, 195 | N. *micsida* < N. *micsëda* (< *mic-soda*) MTSz. | N. *miggy* < *mëggy* OklSz. | N. *múzeum* < *múzëum* Nyr. IX, 162 | N. *ni* < *në* (tagadó szó) NySz., MNy. IX, 12 |

N. *pecsinye* < *pěcsēnye* (< szl. **pečenje*) MNy. VI, 19, Nyr. III, 11, XXX, 61, XXVII, 67 | N. *penicilus* < *pěněcilus* MNy. VI, 201, Nyr. IV, 181 | N. *pětlórium* < *petrólëum* MTSz., MNy. XV, 44, Nyr. XXVIII, 368 | N. *pilikán* < *pělikán* MTSz. | N. *pingő* < *pěngő* MTSz. | N. *pinisz* < R., N. *pénész* (> *penész*) < szl. *plěsnъ* NySz., MTSz., Nyr. XXXVII, 67, LVIII, 79, NyK. XXXIX, 37 | N. *piniz* < R. *pěněz* (> *pěnz*) NySz., MNy. V, 172, XXI, 57 | N. *pinték* < R., N. *pěnték* (> *pěnték*) MTSz., MNy. XXI, 57, NyK. XXXIV, 263 | N. *pirányi* < N. *pěrányi* (< *parányi*) MTSz., Nyr. XXXVI, 414, NyK. XXXI, 373 | N. *prosiccio* < *procěssió* Nyr. VI, 271 | N. *rězida* < *rěžěda* Nyr. XLII, 402 | N. *riám*, -ád, stb. < *rěám*, -ád, stb. NySz., MTSz., MNy. VI, 201, VIII, 202 | N. *ribillió* < *rěběllió* (< lat. *rebellio*) MNy. XXVI, 123 | N. *riggē* < *rěggel* MTSz. | N. *rigolyás* 'szeszélyes, bogaras' < oláh *regulaš* Nyr. XXIII, 488 | N. *rivid* < R., N. *rěvid* (> *rővid*) NySz., MTSz. | N. *rizég* > *rěžég* MTSz., Nyr. XXXII, 273 | N. *siját* < N. *sěját* (< *saját*) MTSz., MNy. VIII, 202, XVI, 3 | (Semjén hn. <) R. *Simián* < R. *Siměán* (< *Siměon*) MNy. IV, 126 | N. *simitsē* < *sěmmit sě* MTSz., Nyr. V, 63, XXIII, 169 | N. *sipped* < R., N. *sěpped* (> *süpped*) MNy. XXVIII, 50 | N. *sirény* < R., N. *sěrény* (> *sőrény*) NySz., MTSz. | N. *sitét* < R., N. *sětét* (> *sötét*) NySz., MTSz., Nyr. XXVII, 67, NyK. XLII, 243 | add-szi < add-szē 'add ide' EtSz. | N. *szicska* < *szěcska* Nyr. XXXIII, 384 | N. *szigény* < *szěgény* OklSz., MTSz., Nyr. IX, 483 | N. *szilíd* < R. *szěléd* (> *szělíd*) NySz., MTSz., MNy. XV, 74 | N. *szípeg* < *szěpęg* NySz., MTSz. | N. *szirida* < R. *szěrěda* (> *szěrda*) NyK. XLII, 14 | N. *ti* < *tě* NySz. | N. *tihát* < *těhát* NySz. | N. *tisz* < *těsz* NySz. | N. *tiszta* < R., N. *těszta* (> *tészta*) MTSz., NyK. XXXIX, 37 | N. *vidēr* < R. N. *vědēr* (> *vödör*) NySz., MTSz., MNy. VI, 63, Nyr. IV, 18 | N. *vígyít* < *věgyít* MTSz., Nyr. XXX, 61, XXXII, 273 | N. *zsibrák* < N. *zsěbrák* 'fősvény, zsugori' (< szl. *žebrač*) MTSz., MNy. XIII, 59, Nyr. XI, 567 | N. *zsillér* < *zsěllér* MTSz., Nyr. XXVII, 67.

6. *i* < *j*.

A köznyelvben: *bika* < bolg. tör. **bjka*, *cickány* < **sjckan*, *disznó* < R. *gyisznau* < **žisnau*, (gyalom < **gyolom* <) **gyilum* < **žilim*, *ildomos* < **ildam*, (Gyalán hn. < **Gyolán* <) R. *Gylán* < **žilan*, (ir <) *ir* < **jr*, *iró* 'Buttermilch' < **jray*, *sima* < **sjma*, *szirony* < **sjrim*, *szirt* < **sjrt*, *tiló* < **tljy*, *tinó* < *tljau*. A változás

koráról l. Gombocz: MNy. XVI, 114—15. — Ugyanilyen eredetű az *i* (ebből egytagú szavakban > *i*) a következő esetekben is: *csik* 'lobilis fossilis, Schlammbeisser' (: csikász), *fi* (: fiú, fiam stb.), *fiing* (: fingot), *híg* (: higan), *hinto*, *hintál*, *hintáz* (< *hintani), *ín* (: ina), R. *ip* (: ipam stb.), N. *lik* (: likas), *nyíl* (: nyilas), *sík* (: síkság), *síp* (: sípol), *szíj* (: szíjaz), *szil* (: szil-fa, Szilas hn), *víg* (: vígan), továbbá az igék között: *bír* (: birodalom), *bízik* (: bízalom), *dívik* (: divat), *hízik* (: hízás), *ír* (: irogat), *irt* (: irtás), *iszik* (: ivó, ivás), *ivik* (: ivadék), *izzik* (: izzó), *nyílik* (: nyílás), *nyít* (: nyitogat), *sír* (: siralom), *szí* (: szivarvány), *szid* (: szidalom), *tílt* (: tilos), *vi ~ vív* (: viadal).

7. *i* < *u*.

A köznyelvben: *csiszol* < R. *csuszol* NySz., MNy. XVI, 7 | *golyóbis* < lat. *glōbus* OklSz., MNy. XXVI, 123, Nyr. XLIV, 58 | *grádics* < lat. *gradus* MNy. XXVI, 52, 371, Nyr. XLIV, 58 | *harisnya* < szl. *harusňa* Nyr. XI, 220 | *inas* < szlov. *junoš* MSzT. | *lódíng* < ném. *ladung* Nyr. XXI, 577, XXIV, 304 | *zsizsik* < szl. **žužiku* Nyr. XI, 567.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *agyintus* < *adjunktus* EtSz. | N. *ákics* < lat. *ácūs* 'tövishegye' EtSz. | N. *bajisz* < *bajusz* Nyr. XLIV, 225 | N. *biggy* < N. *buggy* 'dudorodás' EtSz. | N. *binkó* < *bunkó* EtSz. | N. *cimbalim* < lat. *cymbalum* (> cimbalom) EtSz. | N. *csiklik* < *csuklik* EtSz. | N. *csípor* < *csupor* EtSz. | N. *csiszamlik* < *csuszamlik* EtSz. | N. *csiszka* < N. *csusza* 'egy tészta féle' EtSz. | N. *csita* < N. *csuta* 'kukorica cső' EtSz. | N. *gyepitáció* < *deputáció* MNy. II, 255, Nyr. IX, 567 | N. *gyigó* < N. *gyugo* (< dugó) EtSz. | N. *hátissó* < N. *hátussó* (< hátulsó) MTSz., MNy. XIII, 119, XXVI, 195 | N. *himmi* < N. *hummi* (< holmi) Nyr. XX, 45 | N. *iborka* < *uborka* MTSz., MNy. XVI, 7, Nyr. IV, 520 | N. *iccu* < *uccu* MTSz. | N. *ihar* < *juhar* MTSz., MNy. XVI, 8, Nyr. XXXIII, 260 | N. *ihász* < *juhász* OklSz., Nyr. XXXIII, 260 | N. *isteniccse* < *istenuccse* MNy. VI, 201, Nyr. XXXIII, 260 | N. *iszalag* 'felfutó növény' < R., N. *juszalag* MTSz., Nyr. IX, 59, XXXIII, 260 | N. *kódis*, *kúdis* < N. *kódus*, *kúdus* (< koldús) MTSz., Nyr. II, 185, VIII, 95, MNy. XXVI, 195 | N. *kóris* < *kórus* (< lat. chorus) MNy. XXVI, 195, Nyr. XIX, 189, XXXII, 395 | N. *kurittyol* < *kuruttyol* MTSz., Nyr. XIX, 382 | N. *licsok* < *lucsok* MNy. XVI, 6, Nyr. XXXIII, 260 | N. *papics* (> methatézis által pipacs) < szerb *papuče* Nyr. X, 340 |

N. *párdic* < *párduc* (< lat. *pardus*) MNy. XXVI, 195, 374 | N. *pi-gyuláris* < *bugyelláris* MTSz. | N. *piska* < *puska* MNy. XVI, 6, Nyr. XXXIII, 260 | N. *rig-rug* < *rug* MTSz. | N. *szirtos* 'pizskos' < *szurtos* MTSz., MNy. XVI, 7 | N. *teremticse* < N. *teremtuccse* Nyr. XXXIII, 260 | N. *zig-zug* < *zug* MTSz.

8. *i* < *o*.

A köznyelvben: *alamizsna* < R. *alamozsna* (< szl. *alamožna*) EtSz. | *bimbó* < R., N. *bombó* NySz., MNy. IX, 61, XVI, 3 | *csihol* < R., N. *csohol* MNy. XXVI, 195 | *csipa* < R., N. *csopa* (< tör. *čapaγ) EtSz. | *gyilkos* < R., N. *gyolkos* NySz., OklSz., MNy. IX, 61, Nyr. III, 65 | *hamis* < R., N. *hamos* NySz., MTSz., MNy. IX, 132, XXV, 249, XXVI, 195 | *iktat* < R. *jochtat* NySz., MNy. XVI, 6, Nyr. III, 195 | *Ilonca* folyónév < **Jolonca* (< oláh *Jalomița*) MNy. XX, 173 | *Ilosva* hn. < R. *Jolsva* Nyr. XLIV, 242 | *inkább* < R. *jonkább* NySz., MNy. IX, 10, XVI, 6 | *kulimász* < R. *kolo-mász* (< szl. *kolomaz*) OklSz., NyK. XXVII, 63, XLI, 122 | *pirít* < R., N. *porít* NySz., MNy. IX, 61, XVI, 3 | *Sikló*, *Siklós* hn.-k < R. *Sokló*, *Soklós* MNy. IX, 61, XVI, 7 | *tivornya* < **tovorna* (< lat. *iābērnā) MNy. XXVI, 195 | *timár* < k. lat. *tomara* Nyr. X, 438.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: N. *abrincs* < *abroncs* EtSz. | N. *adigál* < N. *adogál* 'adogat' MTSz. | N. *babina* < *babona* EtSz. | N. *bádíg* < *bádóg* EtSz. | N. *binyó* < *bogyó* Nyr. V, 15 | N. *boringat* < N. *borongat* 'borogat' MTSz., MNy. III, 70 | N. *budris* < *bodros* EtSz. | N. *bugyigó* < *bugyogó* EtSz. | N. *burik* < *burok* MTSz., MNy. III, 70 | RN. *buzdigány* < R. *buzdogány* (> *buzogány*) EtSz. | N. *csint-csont* < *csont* EtSz. | N. *csimbó*, *csimbók* < N. *csombó*, *csombók* 'görcs', 'csomó' EtSz. | N. *csiport* < *csoport* EtSz. | N. *csiriglya* < *saroglya* Nyr. XLVI, 132 | N. *csisz-csosz* < *csoszog* EtSz. | N. *dimb-domb* < *domb* MTSz. | N. *díngó* < *dongó* EtSz. | N. *dobigál* < N. *dobogál* 'dobál' EtSz. | N. *firhang* 'fűg-göny' < ném. *vorhang* MNy. V, 15, Nyr. XXIV, 208 | N. *gyim-gyom* < *gyom* MTSz. | N. *gyivon* < R., N. *gyovon* (> *gyón*) MTSz., MNy. XVI, 6, Nyr. III, 428 | N. *hónapis* < *hónapos* MTSz., Nyr. XIV, 91 | N. *hírgas-horgas* < *horgas* MTSz. | N. *ilvaszó* < *olvasó* 'rózsafűzér' MNy. XVI, 6, Nyr. XXX, 61, XXXVIII, 290 | N. *kápiszta* < *káposzta* MTSz., Nyr. XXXVIII, 296 | N. *katina* < *katona* Nyr. XLI, 194 | N. *king-kong* < *kong* Nyr. X, 286–7 | N. *kiszírit* <

kiszorít Nyr. V, 17 | *N. korcsija* < *korcsolya* MTSz., MNy. VIII, 202, Nyr. VII, 236 | *N. lapicka* < *lapocka* NySz., OklSz., MTSz. | *N. lapis* < *lapos* NySz., OklSz., MTSz., MNy. XXV, 244, XXVI, 195 | *N. lihol* < *lohol* MTSz. | *N. lip-lop* < *lop* Nyr. X, 286—7 | *N. majir* < *major* Nyr. XII, 309, XLVIII, 78 | *N. módís* < *módos* Nyr. XXXVIII, 296 | *N. napis* < *napos* MTSz., Nyr. XVIII, 574 | *N. ojtivány* < *ojtovány* ~ *oltvány* MTSz. | *N. orginál* < *orgonál* MTSz., Nyr. IX, 264 | *N. pizsgás* < *pozsgás* MNy. XXVI, 128 | *N. ringy-rongy* < *rongy* MTSz. | *N. rip-rop* < *ropog* MTSz. | *N. rissz-rossz* < *rossz* MTSz. | *N. Salamin* < *Salamon* (< egyh. lat. Salamon) MNy. XXVI, 123 | *N. Sámzin* < *Sámson* (< egyh. lat. Samson) MNy. XXVI, 123 | *N. sirik* < *sarok* Nyr. VII, 281 | *N. sik* < *sok* MTSz., MNy. XVI, 7 | *N. simolyog* < *N. somolyog* 'sompolyog' MTSz. | *N. sipánkodik* < *N. sopánkodik* 'panaszcodik' MTSz. | *N. sivány* < *sovány* Nyr. VIII, 11, XXXIII, 338 | *N. szipirkál* < *N. sziporkál* 'sziporkázik' MTSz. | *N. szip* < *szop* NySz., MTSz. | *N. szirít* < *szorít* MTSz., MNy. XVI, 7 | *N. tapigat* < *tapogat* MTSz. | *N. tapsil* < *tapsol* MNy. VI, 201, NyK. XXXI, 373 | *N. tárigatyú* < *tárogató* MTSz. | *N. toligat* < *tologat* MTSz. | *N. timbora* < *N. tombora* (< tambura) MTSz. | *N. vacsira* < *vacsora* MTSz., Nyr. XXII, 355 | *N. vicsirít* < *vicsorít* MTSz., Nyr. LV, 114 | *N. vonyigó* < *N. vonyogó, vonogó* 'fanyelű vaskampó' MTSz., MNy. IX, 61.

9. *i* < *α*.

A köznyelvben: *iromba* < szl. *jaremba* MSzT.

Régibb vagy mai nyelvjárásokban: *N. agyig* < *agyag* EtSz. | *N. bibirkál* < *N. babirkál* 'babrál' Nyr. XXVII, 121 | *N. cafring* < *N. cafrang* 'cifrázat a szűrőn' EtSz. | *N. csitt-csatt* < *csattog* MTSz. | *N. csatringol* < *N. csatrangol* (< csatangol) EtSz. | *N. csihol* < *csahol* EtSz. | *N. csivirgő* < *csavargó* EtSz. | *N. csivirint* < *csavarint* EtSz. | *N. dirib-darab* < *darab* MTSz. | *N. faricskál* < *faragcsál* Nyr. XLV, 68 | *N. filit-falat* < *falat* MTSz. | *N. giz-gaz* < *gaz* MTSz. | *N. gombajig* < *bombolyag* Nyr. IX, 264 | *N. gubics* < *gubacs* MTSz. | *N. gubincolódik* < *N. gubancolódik* 'bonyolódik' MTSz. | *N. hajdinában* < *hajdanában* MTSz. | *N. hanyitt* < *hanyatt* MTSz. | *N. hasid* < *hasad* MTSz. | *N. hasil* < *hasal* Nyr. XVIII, 142 | *N. hólyig* < *hólyag* MTSz. | *N. horpic* < *horpasz* MTSz. | *N. imiz-amaz* < *amaz* MTSz. | *N. ingolna* < *angolna* (< lat. anguilla) NySz., MTSz., MNy. XXVI, 117 | *N. ipirkodik* < *iparkodik* Nyr. III, 327, NyK.

XXXI, 373 | N. *kapingál* < *kapargál* MTSz. | N. *kilitka* < *kalitka* Nyr. XXXIII, 384 | N. *kip-kap* < *kap* MTSz. | N. *kivir-kavar* < *kavar* MTSz. | N. *kokis* < N. *kokas* (< *kakas*) MTSz., MNy. XXVI, 195 | N. *likit-lakat* < *lakat* Nyr. X, 286-7 | N. *lipit-lapát* < *lapát* MTSz. | N. *marcingol* < *marcangol* MTSz., MNy. XI, 91 | N. *miszit-maszat* < *maszat* MTSz. | N. *mutisd* < *mutasd* Nyr. IV, 18, XXXIII, 13 | N. *najinyó* < *nagyanyó* Nyr. XXXIV, 49 | N. *nyigda* < *nyagda* MTSz. | N. *nyif-nyaf* < *nyafog* MTSz. | N. *palicsinta* < *palacsinta* MTSz. | N. *parizol* < *paraszol* 'napernyő' (< ném.-fr. *parasol*) MTSz., Nyr. LVIII, 105 | N. *pillingó* < *pillangó* MNy. XI, 91 | N. *pipiras* < N. *papiras* (< *papiros*) Nyr. XII, 429 | N. *sétifikál* < N. *sétafikál* 'ok nélkül lőt-fut' MTSz. | N. *sipka* < *sapka* MTSz., Nyr. XXXIII, 13 | N. *siribizágot* < *silabizálgat* MNy. II, 256 | N. *sirik* < *sarok* Nyr. VII, 281 | N. *szimóca* < *számóca* (< szl. *samonica*) MTSz., Nyr. XI, 458, XXXIII, 13 | N. *talpis* 'korcsolya' < *talpas* Nyr. XVI, 575 | N. *tipiskál* < N. *tapiskál* 'tipeg-topog' Nyr. XXXII, 273, MTSz. | N. *típod* < *tapod* MTSz., Nyr. XXI, 395 | N. *tipos* < *tapos* MTSz. | N. *tippad* < *tapad* Nyr. XVIII, 429, XXXI, 250 | N. *tudikó* < *tudakol* MTSz. | N. *vakircsál* < N. *vakarcsál* 'vakargat' MTSz. | N. *vicik-vacak* < *vacak* MTSz. | N. *vickol* < N. *vackol* 'ágyaz' MTSz. | N. *vik-vak* < *vak* MTSz. | N. *zib-zab* < *zab* MTSz. | N. *zij-zaj* < *zaj* Nyr. VI, 275 | N. *zivir-zavar* < *zavar* MTSz.

Tartalomjegyzék.

I.

Oldalsz.:

Az i hang descendens története.

1. Az <i>i</i> változatlan megmaradása. ---	5
2. Az <i>i</i> kiesése. ---	12
3. $i > í$. ---	17
4. $i > i̇$. ---	19
5. $i > ü$. ---	21
6. $i > ë$. ---	24
7. $i > u$. ---	28
8. $i > o$. ---	30
9. $i > a$. ---	31

II.

Az i hang ascendens története.

1. $i < i$. (L. I, 1. alatt) ---	32
2. Inetimologikus eredetű <i>i</i> . ---	32
3. $i < í$. ---	36
4. $i < ü$. ---	38
5. $i < ë$. ---	38
6. $i < i̇$. ---	42
7. $i < u$. ---	43
8. $i < o$. ---	44
9. $i < a$. ---	45
